

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Dopad turismu na vybranou památku zapsanou na Seznamu dědictví
lidstva UNESCO**

**(Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad
Sázavou)**

Bakalářská práce

Autor: Markéta Bočková
Studijní obor: Management cestovního ruchu
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Kacetl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při vypracování této práce čerpala, v práci řádně cituji. Tyto zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové dne

Markéta Bočková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Jaroslavu Kacetlovi, za vedení této bakalářské práce. Především za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval. Dále bych chtěla poděkovat všem odborníkům z katedry rekreologie a cestovního ruchu Univerzity Hradec Králové za veškeré poznatky, které mi dopomohly k vypracování této bakalářské práce. Zároveň děkuji Bc. Lence Houbové z Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou za mnoho užitečných informací, rad a především za čas, který jsme věnovaly uskutečnění řízeného rozhovoru. Dále mé poděkování patří zaměstnancům NPÚ ÚOP v Telči, kteří mi poskytli potřebné materiály a fotodokumentaci, která je velmi klíčová pro tuto práci. Jedná se především o pana Mgr. Miloslava Záškovu, památkář a archivář.

Anotace

BOČKOVÁ, Markéta: Dopad turismu na vybranou památku zapsanou na Seznamu dědictví lidstva UNESCO.

Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Fakulta informatiky a managementu.

Katedra rekreologie a cestovního ruchu.

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Kacetl, Ph.D.

Stupeň odborné klasifikace: bakalář. Hradec Králové 2015, 73 stran.

Tato bakalářská práce je zaměřena na dopady turismu na památku zapsanou na Seznam světového dědictví lidstva UNESCO, a to konkrétně Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou.

Cílem práce je porovnat změny, které se v areálu této památky udály za dvacet let, co je památka zapsána na Seznamu UNESCO a dále jak tyto změny působí na návštěvníky a rezidenty města. Teoretická část vysvětluje základní pojmy týkající se cestovního ruchu a druhy dopadů cestovního ruchu. V teoretické části je dále rozebrána organizace UNESCO, její popis, poslání a způsob zápisu památek na Seznam světového dědictví. V závěru teoretické části je stručný výpis hmotných i nehmotných památek UNESCO v České republice.

Praktická část se věnuje poutnímu kostelu sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou a jeho stručné historii. Práce uvádí změny a dopady cestovního ruchu na tuto památku. Práce obsahuje také zpracovaný výzkum provedený na základě dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru.

Klíčová slova: UNESCO, památka UNESCO, dopad turismu, turismus, Zelená hora, sv. Jan Nepomucký, Žďár nad Sázavou

Annotation

BOČKOVÁ, Markéta: The impact of tourism on the selected monument registered on the list of the UNESCO World Heritage Sites.

Bachelor thesis. University of Hradec Králové. Faculty of Informatics and Management.

Department of Recreology and Tourism.

Thesis supervisor: Mgr. Jaroslav Kacetl, Ph.D,

Level of professional qualification: Bachelor's degree. Hradec Králové 2015. 73 pages.

The bachelor thesis studies the impacts of tourism on a monument registered on the List of the UNESCO World Heritage Sites, namely the Pilgrimage Church of St. John of Nepomuk at Zelena hora in Zdar nad Sazavou. The aim of the thesis is to show how this monument has changed since it was written on the UNESCO List twenty years ago.

The theoretical part explains the basic terms and kind of impacts of tourism. It also includes facts about the UNESCO, its description, mission and the way of inclusion on the UNESCO List. Last but not least, this part of the thesis contains a List of UNESCO monuments in the Czech Republic.

The practical part focuses on the Pilgrimage Church of St. John of Nepomuk at Zelena hora in Zdar nad Sazavou and its brief history. Then, changes and impacts of tourism on this monument are presented. To do that, qualitative research, which was based on the enclosed questionnaire and directive interview, was conducted.

Keywords: UNESCO, UNESCO monument, impact of tourism, tourism, Zelena hora, St. John of Nepomuk, Zdar nad Sazavou

Obsah

1	Úvod	1
1.1	Důvod výběru tématu	1
1.2	Cíl práce	2
2	Metodický postup	3
2.1	Širší cíle.....	3
2.2	Výzkumné otázky.....	4
2.3	Pracovní hypotézy	4
2.4	Metoda ověřování hypotéz	4
3	Vymezení pojmu cestovní ruch	5
3.1	Cestovní ruch a základní pojmy	5
4	Dopady turismu	6
4.1	Ekonomické dopady turismu.....	9
4.2	Environmentální dopady turismu	11
4.3	Socio-kulturní dopady turismu.....	13
5	UNESCO	18
5.1	Hlavní orgány UNESCO	18
5.2	Poslání a cíl organizace UNESCO	19
5.3	Světové dědictví UNESCO	19
5.4	Seznam světového dědictví	20
5.5	Průběh zápisu památky na Seznam světového dědictví.....	21
5.6	Vyškrtnutí/ vymazání památky ze Seznamu světového dědictví	22
5.7	UNESCO a Česká republika	23
5.8	Sdružení České dědictví UNESCO	24
6	Žďár nad Sázavou.....	25
6.1	Stručná historie Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	26
6.2	Zápis na Seznam UNESCO.....	28
6.3	Popis památek (areálu památky)	29
6.4	Dopady turismu na Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	31
6.5	Události, slavnosti, výročí a jubilea	35
6.6	Rozhovor s kastelánkou kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Bc. Lenkou Houbovou.....	35
6.7	Dotazníkové šetření s rezidenty města Žďár nad Sázavou a návštěvníky této památky	36

7	Průběh a výsledky šetření	43
7.1	Sběr informací a průběh šetření	43
7.2	Zpracování výsledků šetření.....	43
7.3	Shrnutí a diskuze výsledků.....	44
8	Závěry a doporučení	45
9	Seznam použitých zdrojů.....	47
10	Přílohy.....	50

1 Úvod

Cestovní ruch je v současnosti jedním z nejvíce se rozvíjejících odvětví. Rok od roku se na cestovním ruchu podílí stále více lidí, kteří touží po něčem novém a po něčem neznámém. V posledních letech se stále rozšiřuje nabídka dalších nových trendů v cestovním ruchu, kde se důraz klade například na adrenalin, gastronomii, objevení nových míst či například speciální expedice. Cílem těchto trendů je větší atraktivita daného místa či samotného produktu cestovního ruchu. Dále tyto trendy vedou také v dalším možným aktivitám v daném místě, kterých může návštěvník využít během své návštěvy nebo pobytu.

Mezi neodmyslitelnou součástí nových trendů cestovního ruchu je určitě považováno navštěvování památek zapsaných na prestižním Světovém seznamu UNESCO. Tento seznam obsahuje jedinečné památky, a velkou výhodou je, že nesmí být na tento seznam zapsána další památka, která má stejné či podobné znaky jako památka na Seznamu již zapsána. Každá památka je tedy považována za kulturní či přírodní originál daných prvků.

I přes poměrně vysoký ekonomický přínos cestovního ruchu jsou zde také další vlivy, kterým je třeba se bránit a památku před těmito negativními dopady chránit. Na mnoha místech, kde se vyskytují památky zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO, se mnohdy setkáváme právě s pozitivními ekonomickými dopady, ale pozitiva velmi často vedou k negativním dopadům.

Dopady turismu nejen na památky UNESCO byly proto důvodem pro inovaci trendů a strategií v cestovním ruchu a v současnosti se proto můžeme velmi často setkávat s konceptem tzv. udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

1.1 Důvod výběru tématu

Téma bakalářské práce bylo zvoleno na základě osobní znalosti lokality Žďáru nad Sázavou s vybranou památkou UNESCO, konkrétně tedy Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou. Práce se zaměřuje na rozsah změn v okolí této památky během dvaceti let na Seznamu světového dědictví lidstva UNESCO a jejich vliv na návštěvníky a rezidenty města Žďár nad Sázavou a okolí. Jedná se například o změny vzhledu památky a úprav v jejím blízkém okolí. S tímto souvisí smíšené názory rezidentů a návštěvníků na tyto změny. Výzkum má zjistit, které názory převažují.

1.2 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je zkoumat dopady turismu a rozdělit je na pozitivní a negativní vlivy na památku UNESCO ve Žďáru nad Sázavou. Z důvodu nedávného výročí dvaceti let od zápisu na Seznam světového dědictví lidstva UNESCO bude dalším bodem práce shrnutí uskutečněných změn, které nastaly v okolí památky nebo přímo na památce a také jejich vliv na návštěvníky a rezidenty města Žďár nad Sázavou a blízkého okolí. Součástí práce bude také zhodnocení těchto dopadů a porovnání uskutečněných změn v průběhu let 1994 (rok zápisu památky) až 2014 (výroční oslavy dvaceti let od zápisu).

Správa kostela sv. Jana Nepomuckého autorce poskytla informace například o návštěvnosti, které byly pro tuto práci pouze informativní, ne klíčové. Tyto informace sloužily pouze pro porovnání návštěvnosti v průběhu některých let, kdy je památka zapsána na Seznamu světového dědictví lidstva UNESCO.

První část práce se zaměřuje na představení významných teoretických východisek, které se týkají nejen cestovního ruchu, ale hlavně dopadů cestovního ruchu a to konkrétně dopadů z hlediska ekonomického, environmentálního a sociokulturního. Po představení klíčových teoretických východisek se práce věnuje organizaci UNESCO, konkrétně její význam a organizační struktura. Poté je vysvětlen způsob zápisu či vyškrtnutí ze Seznamu světového dědictví lidstva UNESCO. Součástí je také výpis všech hmotných i nehmotných památek UNESCO na území České republiky.

Druhá část bakalářské práce zahrnuje analýzu města Žďár nad Sázavou a stručnou historii areálu Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Analýza bude zaměřena na historii, zápis na Seznam světového dědictví UNESCO, popis areálu památky a v neposlední řadě samotné dopady turismu. Výstupem této části bakalářské práce je zhodnocení vyskytujících se dopadů cestovního ruchu a porovnání změn, které zde nastaly za dobu, kdy je památka na Seznamu světového dědictví. Hodnocení bude založeno také na dotazníkovém šetření a řízeném rozhovoru s kastelánkou Bc. Lenkou Houbovou ze Správy Kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře.

Práce je uzavřena vlastním doporučením a návrhy autorky a také potvrzením či vyvrácením stanovených hypotéz.

2 Metodický postup

Dopady turismu na vybranou památku zapsanou na Seznamu světového dědictví byly zjišťovány a pozorovány na základě tří výzkumných otázek, a na ně navazujících hypotéz. Odpovědi na tyto otázky byly vyhledávány a poté zpracovány na základě vlastního dotazníkového šetření, řízeného rozhovoru a také v mnoha knihách s odbornou tematikou.

Metodickým problémem při vypracování této bakalářské práce bylo především získání dobových fotografií od subjektů, které byly pro tuto práci doporučeny Správou Kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Mnoho těchto subjektů potřebné fotografie nemá k dispozici a z tohoto důvodu jsou v bakalářské práci použity fotografie, které pochází z archivu Národního památkového ústavu v Telči (dále jen NPÚ ÚOP v Telči) a další fotografie poskytla Bc. Lenka Houbová ze Správy Kostela sv. Jana Nepomuckého.

Zpracování probíhalo hlavně porovnáváním odborných knih s tematikou dopadů turismu, použitím monitorovacích zpráv NPÚ ÚOP v Telči, které zahrnují kapitolu věnovanou dopadům turismu na Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého.

Vlastní výzkum je založen na dotazníkovém šetření. Toto dotazníkové šetření probíhalo elektronickou formou od 5. ledna 2015 do 4. února 2015. Výsledky dotazníkového šetření jsou v práci znázorněny graficky a následně diskutovány. Tento výzkum byl dále rozšířen o řízený rozhovor s Bc. Lenkou Houbovou ze Správy Kostela sv. Jana Nepomuckého. Tento řízený rozhovor s Bc. Lenkou Houbovou byl velkým přínosem této práce.

2.1 Širší cíle

Širším cílem této práce je zjistit povědomí návštěvníků a rezidentů města Žďár nad Sázavou o změnách, které se udály v areálu této památky během dvaceti let, po které se nachází na Seznamu světového dědictví UNESCO (1994 – 2014). Následně jaké vlivy tyto změny mají právě na tyto dvě zmíněné skupiny účastníků CR (rezidenti Žďáru nad Sázavou a blízkého okolí a samotné návštěvníky této památky). Tyto cíle byly hlavní náplní dotazníkového šetření. Jedná se především o porovnání fotografií z různých let v průběhu dvaceti let zapsání památky na Seznamu UNESCO.

2.2 Výzkumné otázky

Autorka si pro stanovení hypotéz položila následující výzkumné otázky:

- 1) Změnila se památka v průběhu dvaceti let (1994 – 2014) od zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO?
- 2) Jsou tyto změny z hlediska cestovního ruchu pro památku pozitivní nebo negativní? ¹
- 3) Jak tyto změny působí na návštěvníky a rezidenty města Žďár nad Sázavou a okolí?

2.3 Pracovní hypotézy

Pro vypracování této práce byly stanoveny následující hypotézy, které jsou v praktické části diskutovány.

- 1) Památka se v průběhu dvaceti let od zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO změnila v mnoha ohledech.
- 2) Změny, které se v areálu památky uskutečnily, lze považovat za pozitivní z hlediska cestovního ruchu.
- 3) Návštěvníkům i rezidentům se tyto změny líbí a podněcují je k další návštěvě této památky.

2.4 Metoda ověřování hypotéz

Hypotézy stanovené pro tuto práci budou ověřovány na základě porovnávání odborných knižních zdrojů a webových stránek zabývajících se touto tematikou. Další podpora pro ověřování těchto hypotéz bude vlastní dotazníkové šetření a řízený rozhovor s Bc. Lenkou Houbovou ze Správy Kostela sv. Jana Nepomuckého.

---

¹ Za pozitivní by se v případě cestovního ruchu dalo považovat to, že památka je více viditelná z okolí města a může tak nalákat více návštěvníků. Dále také výhled od samotné památky na celé město Žďár nad Sázavou umožněný vykáčením stromů. Negativní na těchto změnách může být například: eroze způsobená odstraněním vegetace v okolí památky a dále také pohoršení nejen věřících návštěvníků a rezidentů kvůli odstraňování a přemísťování hrobů z nádvoří kostela.

Teoretická část

---

3 Vymezení pojmu cestovní ruch

Cestovní ruch nebo také stejně známý termín turismus (tento termín je převzatý z angl. tourism). Pro cestovní ruch existuje velké množství různých odborných definic v závislosti na neustálém rozvoji tohoto odvětví. Tyto definice nám tento pojem vysvětlují, popisují a přibližují z různých zaměření či úhlů, jak cestovní ruch můžeme chápat.

Zelenka a Kysela (2013: 13) uvádějí ve svých skriptech: „*Cestovní ruch jako složitý synergický² jev zahrnuje každoročně se rozšiřující spektrum služeb, přístupů k managementu i marketingu cestovního ruchu, aktivit, motivací, typů cest, destinací, a to nejen ve službách přímo určených pro cestovní ruch, ale také ve službách a odvětvích vytvářejících nezbytný předpoklad pro realizaci všech nebo části služeb cestovního ruchu (dopravní a sportovní infrastruktura, kultura, ochrana a rozvoj přírodního a kulturního dědictví aj.*“

Jinou definici cestovního ruchu uvádí Zelenka a Pásková ve Výkladovém slovníku cestovního ruchu (2012: 15): „*Cestovní ruch je komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovených hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a dalších oblastech. Jevovou náplní cestovního ruchu jsou především souhrnné aktivity jeho účastníků, procesy souvisící s budováním a provozováním zařízení poskytujících těmto účastníkům služby, aktivity spojené s rozvojem a ochranou zdrojů pro jeho funkci, souhrn politických a veřejně právních aktivit (politika, propagace a regulace cestovního ruchu, mezinárodní spolupráce apod.) a současně i reakce místních komunit a ekosystémů na uvedené aktivity (zpětná vazba).*“

3.1 Cestovní ruch a základní pojmy

S pojmem cestovní ruch dále souvisí i různé členění a také velké množství důležitých pojmů, které bývají pro svou podobnost často mezi sebou zaměňovány. Například velmi důležité je níže uvedené rozdělení účastníků cestovního ruchu.

---

² Synergie – podle Zelenky a Páskové (2012: 557 - 558): „*současné působení několika faktorů, jejichž účinek není pouhým součtem účinků, ale je vyšší pro daný systém*“

Rozdělení účastníků cestovního ruchu:

- **Návštěvník** – podle Zelenky a Páskové (2012: 372 – 373) je to osoba, která dané místo navštíví, ale přenocuje v jiné destinaci cestovního ruchu.
- **Stálý obyvatel (rezident)** – je podle Zelenky a Páskové (2012: 493) osoba, která v dané zemi pobývá déle než jeden rok. Jedná se jak o občany daného státu, tak i o cizince.
- **Turista** – Zelenka a Pásková (2012: 578 – 579) uvádějí, že se jedná o osobu, která cestuje za účelem využití svého volného času, v navštíveném místě stráví alespoň 24 hodin a přenocuje tam v ubytovacím zařízení.
- **Výletník** – neboli jednodenní návštěvník, je osoba, která jak tvrdí Zelenka a Pásková (2012: 623) se v dané destinaci zdrží, ale nepřenocuje tam.

Další velmi klíčový pojem pro tuto práci a také velmi často užívaný v cestovním ruchu je **destinace/ destinace cestovního ruchu**. Pásková (2014: 36) uvádí že: *„Destinaci cestovního ruchu lze definovat jako územní celek, který se vyznačuje společným postupem při využívání potenciálu (resp. sdílenými předpoklady pro aktivaci tohoto potenciálu) pro rozvoj cestovního ruchu, sdílenou kapacitou území pro tento rozvoj (únosnou mírou aktivace zmíněného potenciálu), společným životním cyklem cestovního ruchu a společnými procesy cestovního ruchu (destinačními procesy).“*

Pro toto téma bakalářské práce je také velmi důležitý pojem **kulturní dědictví**, které popisují Zelenka a Pásková (2012: 293): *„Stavby a skupiny staveb všeobecné hodnoty, umělecká díla, prostranství (místa) hodnotná z historického, estetického, etnologického a antropologického pohledu. Patří sem též nehmotné dědictví, kulturní diverzita, tradice, jazyk, životní styl, náboženské obřady. V důsledku nepřiměřeného využívání kulturního dědictví v rámci kulturního cestovního ruchu může dojít k nastartování procesu komercializace zdrojů CR, inscenizace a nebo folklorizace.“*

4 Dopady turismu

Cestovní ruch je velmi důležitou součástí národní ekonomiky, a to vzhledem k neustálému rozvoji tohoto významného odvětví. Konkrétně nabízí velké množství různých pracovních míst, nové příležitosti k podnikání, dále vede k rozvoji a vývoji místní infrastruktury (nejen dopravní ale také ubytovací a stravovací). V neposlední

řadě se také podílí na tvorbě HDP dané země, což je z ekonomického hlediska také velmi důležité.

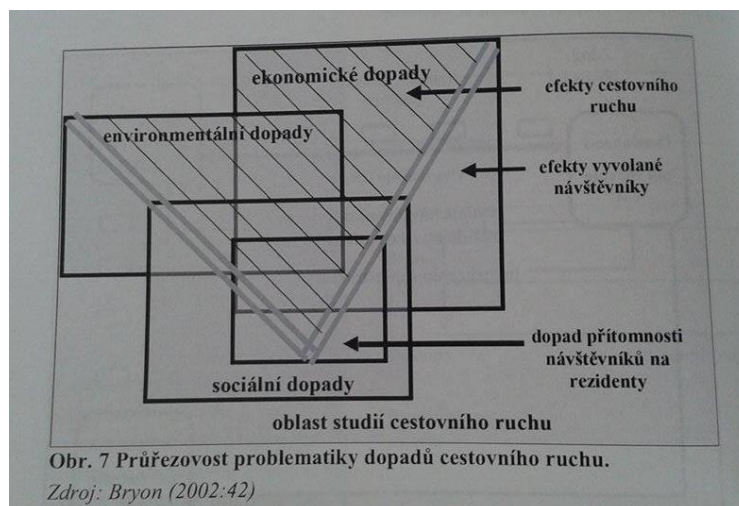
Cestovní ruch tak zahrnuje velké množství kladných dopadů na hospodářství dané země či destinace samotné. Tyto kladné vlivy ale s sebou zároveň přinášejí negativní dopady, mezi které například patří poškozování životního prostředí, ale i mnoho dalších. Dopady turismu se nejčastěji dělí na tři skupiny, které postačí i pro zpracování této práce. Jedná se o dopady ekonomické, environmentální a sociokulturní. Tyto tři skupiny jsou podle Fialové (2012) totožné s jejím rozdělením cestovního ruchu na tři pilíře. Viz schéma uvedené níže (Obr. 1).

Tři základní pilíře

Obr. 1: Tři pilíře cestovního ruchu. Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize

Jak tvrdí Pásková (2014: 48): „*Cestovní ruch nepůsobí pouze na prostředí samotné destinace, ale také na tranzitní oblasti (koridory a uzlové body, zatížené zejména dopravou a dopravní infrastrukturou) a na zdrojové (z hlediska trhu cestovního ruchu) oblasti, generující návštěvníky.*“ Také viz průřezovost problematiky dopadů (Obr. 2).

Obr. 2: Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu. Zdroj: Přeřvato z Bryon (2002: 42), citováno: Pásková (2014: 37)

Dále podle Páskové (2014: 49): „Neregulovaný cestovní ruch zpravidla k životnímu prostředí nešetrnou formou, nadměrnou intenzitou a nadměrným tempem svého rozvoje spotřebovává zejména neobnovitelné a často jedinečné zdroje. Tento nežádoucí projev působení neregulovaného rozvoje cestovního ruchu bývá označován jako „efekt turistické pasti“. Jde o situaci, kdy díky existenci tržních externalit nepracují autoregulační mechanismy tržního systému tak, jak by měly. Problém spočívá v tom, že v případě cestovního ruchu představují tyto externality často klíčové zdroje destinace.“ Viz schéma turistické pasti na Obr. 3.

Turistická past

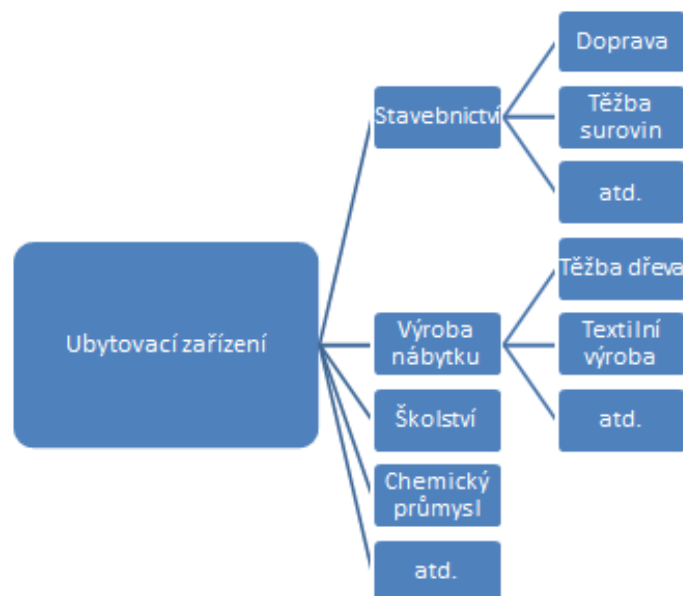

Obr. 3: Turistická past. Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize

4.1 Ekonomické dopady turismu

Cestovní ruch vytváří nové pracovní příležitosti a tím tedy velmi přispívá k rozvoji ekonomiky daného státu či dané destinace. Využíváním těchto nových pracovních příležitostí zároveň dochází ke snížení nezaměstnanosti v daném státě nebo přímo v dané destinaci. V souvislosti s tímto ekonomickým rozvojem dané destinace vzniká také příležitost pro drobné podnikatele, kteří mohou začít podnikat právě v dané destinaci cestovního ruchu. Rozvoj cestovního ruchu po ekonomické stránce také zvyšuje HDP daného státu.

V souvislosti s cestovním ruchem je využíván termín „**multiplikační efekt**“. Jedná se nejen o zisky od návštěvníků, a z dalších doplňkových služeb v cestovním ruchu, ale také ze služeb s cestovním ruchem přímo nesouvisejících. Tento pojem detailněji popisují Zelenka a Pásková (2012: 358 – 359) ve svém výkladovém slovníku jako: „*skutečnost, že cestovní ruch v daném místě přináší nejen příjem od návštěvníků přímo poskytovatelům, ale podněcuje i rozvoj dalších služeb bezprostředně spjatých s uspokojováním potřeb návštěvníků (např. služby ubytovací, stravovací, zábavní, služby motoristům), ale i aktivity s cestovním ruchem jen nepřímou souvislostí (např. stavebních, opravárenských atd.); vyvolává další výdaje, což má kladný vliv nejen na kupní sílu místních obyvatel, ale je také přínosem pro rozvoj obce jako celku i různých aktivit mimo její rámec (např. výrobních podniků).*“

Obr. 4: Multiplikační efekt ubytovacího zařízení, Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize

Na Obr. 4 uvedeném výše je možné vidět multiplikační efekt, konkrétně na ubytovací zařízení. Fialová (2012: 17) uvádí, že je zde velký rozdíl před a při výstavbě. Před výstavbou se jedná například hlavně o vytvoření plánovací dokumentace a její následné projednání s orgány, kterých se to také týká. Při výstavbě je pak například velmi důležitý geologický výzkum, dále odvoz zeminy či výroba stavebních materiálů, zařízení a doplňků pro exteriér a interiér. Jako další rozdíl uvádí Fialová multiplikační efekt při provozu zařízení (jedná se především o spotřebu energií, kvalifikace personálu – recepční, pokojské nebo také animátoři, zajištění služeb – prádelna, úklid, stravování atd.).

V některých oblastech cestovního ruchu je velmi znát závislost rezidentů dané oblasti na cestovním ruchu a na pohybu účastníků cestovního ruchu v dané destinaci (práce rezidentů v jednotlivých službách či zařízení cestovního ruchu).

Pro cestovní ruch je velmi důležitá vzájemná spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem. Touto spoluprací lze dosáhnout mnohem vyšší efektivity daných služeb. Při této spolupráci je tedy velmi důležité, aby mezi sebou nespolupracovali pouze základní služby cestovního ruchu, ale také rozšířené neboli doplňkové služby cestovního ruchu.

Shrnutí uvedených dopadů cestovního ruchu je pro přehlednost uvedeno ve vypracovaných tabulkách (Tab. 1 a Tab. 2).

POZITIVNÍ DOPADY
Rozvoj ekonomiky daného státu
Nové pracovní příležitosti
Možnosti pro drobné podnikání
Multiplikační efekt
Příjmy do rozpočtů
Nové podnikatelské příležitosti
Dopad na HDP

Tab. 1: Pozitivní ekonomické dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

NEGATIVNÍ DOPADY
Efekt turistické pasti
Možnost ekonomických úniků
Vysoká závislost obyvatel na cestovním ruchu
Vysoké a neustálé investice do infrastruktury
Přetíženost dopravní infrastruktury

Tab. 2: Negativní ekonomické dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Environmentální dopady turismu

V současnosti je důraz kladen především na kvalitu našeho životního prostředí a její neustálé udržování. Životní prostředí získává na své kvalitě především díky vysoké medializaci tohoto tématu. Zprostředkováním i negativních informací o životním prostředí a nutnosti zvýšení jeho kvality se zvýšil počet domácností, které v současné době třídí odpad či napomáhají recyklaci některých surovin (sběrné dvory, speciální místa na přijímání autobaterií apod.).

Cestovní ruch má velký vliv na životní prostředí a to převážně v negativním pohledu. Jedná se například o velké znečišťování vod, erozi, větší výskyt skládek a odpadků v krajině a v neposlední řadě také ne tolik diskutované zvyšování hladiny hluku.

Ke zničení či vážnému poškození životního prostředí dochází především při překročení daných limitů únosnosti daného území či destinace. Dané území či destinace se s tak intenzivním cestovním ruchem dále nemůže vypořádat. To znamená, že životní prostředí je velmi oslabeno či dokonce nenávratně zničeno.

Negativní dopady cestovního ruchu velmi podrobně popisuje Pásková ve své knize (2014) a také jsou velmi detailně vysvětleny ve výkladovém slovníku cestovního ruchu (2012):

- **Emise** – tyto látky detailně popisují Zelenka a Pásková (2012: 141) jako: *„látky uvolňované ze zdrojů znečištění do životního prostředí (nejčastěji úžeji do vzduchu), resp. označení pro proces uvolňování znečišťujících látek (pevných, plyných, aerosolů aj.) a energií do životního prostředí. Cestovní ruch je zdrojem emisí přímo (zejména doprava – off-road CR) a nepřímo – spotřeba zdrojů, při jejichž přípravě emise vznikají (elektrická energie, materiál pro stavby atd.)“.*
- **Eroze** – tento jev popisují podrobně Zelenka a Pásková (2012: 146 – 147) jako: *„proces narušování zemského povrchu (odstraňování vrchní vrstvy půdy, povrchu hornin, podzemní eroze (např. krasové útvary), eroze pobřeží apod.) nebo staveb, soch a dalších výtvorů člověka působením větru, vody, sněhu, ledovce, živých organismů a člověka (kombinace fyzikálního a chemického působení). Rychlost a druh eroze silně závisí na místních podmínkách – síle větru, složení a intenzitě srážek, složení hornin, teplotě, reliéfu terénu, místní flóře i fauně (např. kozy, ovce chované v příliš velkých počtech člověkem) atd.“*

Relativně významným činitelem eroze je i cestovní ruch – obrušování povrchu památek (chůze, dotyky), pošlapávání cest v okolí památek (sešlap), vytváření infrastruktury pro cestovní ruch, stavba přístavních a pobřežních zařízení atd. Eroze také vytváří mnohé výrazné přírodní atraktivity (kaňony, jeskyně a krasové útvary, propasti, fjordy, ledovcové morény, ledovcová jezera, skalní města, skalní okna, skalní brány a další skalní útvary) atd.“

- **Poškozování přírodních druhů a biodiverzity** - podle Páskové (2014: 60) se jedná o „*druh vandalismu způsobovaný návštěvníky, projevující se vrypy či grafity na skalních a jiných přírodních útvarech, poškozováním či sběrem vzácných živočišných či rostlinných druhů, nerostů, hornin a fosilií (zkamenělin).*“ Pásková dále uvádí, že typickým projevem tohoto poškozování (hlavně v rozvojových zemích) je tzv. „*hon za suvenýry*“ z angl. „*souvenir hunting*“ a to zejména v případě korálových útesů (každý si chce odvést svůj korál jako suvenýr).
- **Turistické znečištění** – Pásková uvádí ve své knize (2014: 55) že, všechny složky turistického znečištění (ať v kombinaci, souhrnu nebo jednotlivě) snižují potenciál dané destinace nebo daného území pro následný rozvoj cestovního ruchu. Patří sem dopady turistické (rozvoj lidských aktivit) či dopady změn v synergii s dalšími působiteli (aktivity rezidentů, zemědělství, dále průmyslu a nákladní dopravy).
- **Zavlečení nepůvodních druhů** – podle popisu Páskové (2014: 58 – 59) konkrétně: „*aktivity návštěvníků a provozovatelů zařízení cestovního ruchu přispívají k šíření alochtonních druhů, tedy rostlinných a živočišných druhů, které se na daném místě nevyskytovaly a byly na ně zavlečeny aktivitami lidí. V případě cestovního ruchu jde často o neúmyslné aktivity návštěvníků, kdy jsou semena rostlin, mikroorganismy, drobní živočichové a zárodky živočichů přenášeny na botách, oděvu, v potravinách, uvnitř trávicího traktu a na povrchu dopravních prostředků (zoochorie).*“ Toto zavlečení způsobuje postupné vytlačování původních druhů rostlinstva a živočišstva z dané oblasti cestovního ruchu.

Pásková (2014: 55): „*Cestovní ruch tedy přispívá přímo (bezprostřední dopady jeho aktivit) i nepřímo (spotřeba zdrojů, které byly předtím někde vytěženy, vypěstovány, zpracovány, vyrobeny, upraveny) ke znečišťování všech složek přírodního prostředí.*“

V současné době se stále více zařízení v cestovním ruchu snaží snižovat emise a snížit negativní vlivy na životní prostředí. Na ochranu životního prostředí se také v současnosti více soustředí instituce v cestovním ruchu v dané destinaci či oblasti.

Souhrn pozitivních a negativních environmentálních dopadů je pro přehlednost shrnut v následujících tabulkách (Tab. 3 a Tab. 4).

POZITIVNÍ DOPADY
Medializace tématu životního prostředí
Využívání alternativních energií (snížení emisí,...)
Ochrana životního prostředí (NP, CHKO, památné stromy, ...)

Tab. 3: Pozitivní environmentální dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

NEGATIVNÍ DOPADY
Emise
Eroze
Turistické znečištění
Zavlečení nepůvodních druhů
Poškození přírodních druhů a biodiverzity (vandalismus, ...)
Zvyšující se počet skládek a volně poházených odpadků a také hlučnost
Znečišťování vody

Tab. 4: Negativní environmentální dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Socio-kulturní dopady turismu

Nejen přírodní prostředí destinace, ale také společenské a sociální prostředí je velmi ovlivňováno cestovním ruchem v dané destinaci či oblasti. V první řadě má cestovní ruch velký vliv na místní obyvatele (rezidenty), ale především na jejich život. Touto změnou může být ovlivněno hlavně jejich chování k návštěvníkům nebo i k ostatním účastníkům cestovního ruchu pohybujících se v dané destinaci.

Pásková (2014: 64) uvádí, že právě socio-kulturní dopady nejsou snadno identifikovatelné a měřitelné, na rozdíl od již zmíněných environmentálních a ekonomických dopadů. Zároveň jsou tyto dopady méně známé, méně medializované a nejsou velmi hluboce zkoumané.

Pásková (2014: 64) dále uvádí, že je velmi neobjektivní členit tyto dopady na pozitivní a negativní, neboť je velmi důležité z jakého úhlu pohledu se na vlivy díváte. Vhodnější je tedy hovořit o množství žádoucnosti daného vlivu pro určitou skupinu aktérů v cestovním ruchu.

Cestovní ruch působí v destinacích mnoho různých vlivů, které ovlivňují nejen cestovní ruch, ale i další aktéry v cestovním ruchu. Tyto efekty se různě navzájem prolínají a také doplňují. Pro potřeby této práce byly vybrány vlivy, které se vyskytují v destinacích a oblastech cestovního ruchu nejčastěji.

Několik sociálních efektů podle Páskové (2014) je níže podrobněji rozebráno. Tyto efekty spolu velmi souvisí a navazují na sebe navzájem. Tyto efekty jsou vysvětleny pomocí výkladového slovníku cestovního ruchu (2012).

Jeden z nejčastějších efektů se nazývá **demonstrační efekt**, který Zelenka a Pásková (2012: 103) popisují jako: „*napodobování vzorců chování návštěvníků a jejich kultury rezidenty jako součást akulturace, také napodobování produktů CR, investic, způsobů využívání atraktivit CR, zájmu o destinaci CR*“. Tento jev je jistou formou procesu akulturace. **Akulturaci** popisují Zelenka a Pásková (2012: 29) jako: „*proces, v němž rezidenti přijímají prvky kultury návštěvníků, zatímco prvky jejich vlastní kultury jsou postupně vytěsňovány*.“

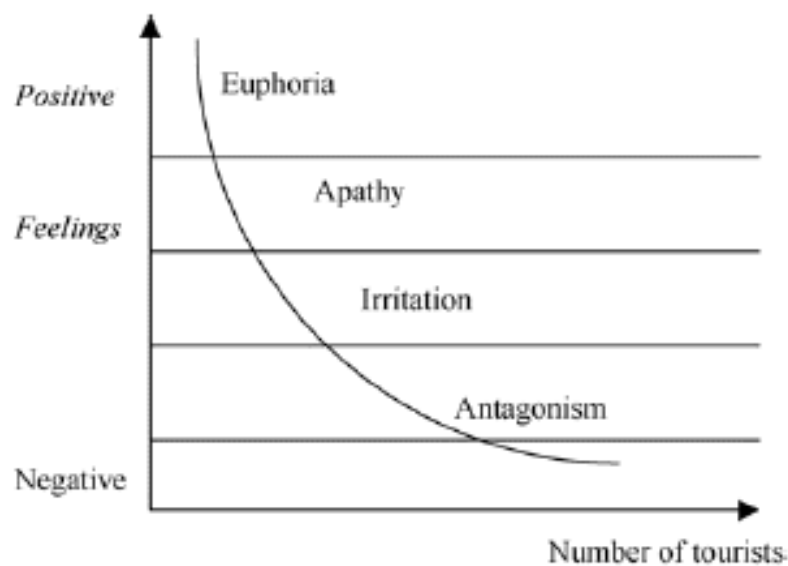
Z výše zmíněného pojmu akulturace také vychází další pojem „**efekt módnosti**“, který Zelenka a Pásková (2012: 129) ve výkladovém slovníku vysvětlují jako: „*důsledek ovlivňování rozhodovacího procesu člověka výběrem a vztahem dalších jedinců k produktu a způsobem jeho propagace, vytvářením obrazu, který je populární, žádoucí, „in“*“. V cestovním ruchu výrazně přispívá k působení efektu módnosti prezentace destinací CR a produktů CR na veletrzích a na webových stránkách, způsob nabídky CK (cestovní agentury), reference známých“. Vznik tzv. „módních destinací“ má velký vliv hlavně na životní cyklus destinace a zároveň tedy přispívá ke zvýšení návštěvnosti dané destinace.

Další termín spojený s vlivy cestovního ruchu je **dualizace** nebo také **rozdělení společnosti** na dvě různé skupiny. Konkrétněji na dvě různé společensko-ekonomické skupiny. Pásková (2014: 65) uvádí: „*Dualizace společnosti představuje označení pro proces, v němž se rozděluje společnost v základních rysech na dvě odlišné socio-ekonomické třídy, na chudé a bohaté. Duální společnosti často vznikají (nebo jejich vývoj je posilován) v intenzivně navštěvovaných destinacích, kde vrstva podnikatelů v cestovním ruchu výrazně profituje z intenzity cestovního ruchu, zatímco zbytek místních obyvatel spíše trpí zvýšenými životními náklady, především díky cestovním ruchem způsobené inflaci*.“

Podle Páskové (2014), může být tento jev spojován také s postupným vytlačováním místních obyvatel z ekonomicky a sociálně významných pozic či z jejich významných a luxusních sídel. Tento proces je odborně nazýván, **marginalizace**.

Marginalizace obyvatel je podle Zelenky a Páskové (2012: 327): „proces vytlačování rezidentů z prestižních částí sídelního území. V případě destinace ČR vytlačování rezidentů materiálně neangažovaných na rozvoji cestovního ruchu na pokraj místní společnosti, a to ekonomicky (vyšší cenová hladina v intenzivně navštěvovaném místě, typicky v centrech měst) i společensky.“

Nepříznivým dopadem na místní obyvatelstvo může být také nekontrolovatelný a rychlý rozvoj cestovního ruchu, který způsobuje změnu zejména v cenové politice (růst cen pozemků a nemovitostí, růst cen zboží a služeb, které nejsou pouze předmětem spotřeby návštěvníků dané destinace, ale také místních obyvatel). Vlivem těchto změn dochází k negativním postojům ze strany rezidentů nejen k přijíždějícím návštěvníkům, ale k celému cestovnímu ruchu v dané destinaci. Tento jev se odborně označuje jako tzv. „**turistická iritace**“. Tento pojem Zelenka a Pásková (2012: 579 – 580) vysvětlují jako: „míra nevráživosti rezidentů ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě obecně. Jako ukazatel tohoto vztahu se používá empiricky odvozená čtyřstupňová škála, tzv. *Doxeyho iritační index*: euforie, apatie, znechucení, antagonismus.“ Tento proces lze vidět na Obr. 5, který ukazuje na ose *x* počet turistů a na ose *y* pocity (od spodu: negativní, pozitivní).

Obr. 5: Cultural influences on social interaction., Zdroj: HotelMule.com [cit. 2015-01-23]

Cestovní ruch ovlivňuje nejen výše uvedené sociální efekty, ale také kulturní efekty. Tyto efekty jsou více rozebrány níže.

S cestovním ruchem dále také souvisí nárůst kriminality anebo také například ztráta autenticity dané oblasti či destinace. Efekt, který souvisí s kulturou a cestovním ruchem se nazývá **inscenizace**. Inscenizaci velmi podrobně popisují Zelenka a Pásková (2012: 236) jako: „*komerčně motivované předvádění tradic a obyčejů akčním způsobem zpravidla ve smyslu vžitých představ návštěvníků o kultuře daného etnika. K inscenizaci dochází v rámci nabídky zejména etnografického CR, ale i ostatních forem CR. Ve snaze maximalizovat příjmy dochází k narušení autentických prvků místní kultury či umělému ožívování již neprovozovaných obyčejů, čímž se vytvářejí v destinaci dva rozdílné světy: představení pro návštěvníky a reálný život místní komunity, který však pro návštěvníky není tak atraktivní.*“

Podle Páskové (2014: 70) je jednou formou inscenizace tzv. **folklorizace**. Jak Pásková uvádí ve své knize: „*v rámci nabídky určité destinace dochází k nepřiměřenému zdůrazňování i umělému ožívování prvků lidové kultury, aby se mohly stát součástí komerční nabídky. Jako příklady lze uvést tance v lidových krojích, lidové slavnosti vytržené z tradičních časoprostorových souvislostí a reálného života místní komunity.*“

I přes všechny tyto vlivy cestovního ruchu na destinaci nebo danou oblast, však nelze říci, že cestovní ruch působí pouze negativně. Proto je velmi důležité zdůraznit i pozitivní dopady a vlivy na společnost. Cestovní ruch dává mnoho možností pro společnost, jako například setkat se s novými lidmi různých kultur, poznat nová místa a poznat nové místní kulturní a společenské zvyky a kulturu samotnou. Cestovním ruchem je také způsobený zvyšující se rozvoj zařízení, které poskytují návštěvníkům i rezidentům své služby (ubytování, stravování, turistické informační centrum, finanční služby, obchody apod.).

Souhrn nejčastějších pozitivních a negativních socio-kulturních dopadů cestovního ruchu v destinacích je pro přehlednost shrnut v následujících dvou tabulkách (Tab. 5 a Tab. 6).

POZITIVNÍ DOPADY
Poznání nových míst
Poznání nových lidí
Poznávání zvyků a obyčejů místních lidí
Vznik institucí poskytující služby
Finanční podpora (příspěvky a granty)

Tab. 5: Pozitivní socio-kulturní dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

NEGATIVNÍ DOPADY
Demonstrační efekt
Akultura
Efekt módnosti
Dualizace společnosti
Marginalizace obyvatel
Turistická iritace
Inscenizace, Folklorizace
Nárůst kriminality
Růst cen – nemovitosti, služby, ...

Tab. 6: Negativní socio-kulturní dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování

5 UNESCO

Pojem UNESCO vznikl zkratkou anglického „*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*“. V českém jazyce tz. „*Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu*“. Znak organizace UNESCO viz Obr. 6.

Podle Kučové (2009) byla tato organizace založena v Londýně (Velká Británie) roku 1946. Tato organizace byla založena na základě získaných zkušeností z 2. světové války, jelikož chtěla zajistit, aby se podobné činy a konflikty nemohly opakovat. Hlavním cíle této organizace podle Kučové (2009: 11) je: „*usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu*“. Sídlo organizace UNESCO se nachází v Paříži (Francie).

5.1 Hlavní orgány UNESCO

Obr. 6: Znak Organizace UNESCO, Zdroj: Oficiální stránky UNESCO: www.unesco.org, [cit. 2015-01-24]

Podle ústavy UNESCO má tato organizace tři hlavní orgány:

- **Generální konference UNESCO**

Je nejvyšším orgánem UNESCO skládající se ze zástupců všech členských států. Úkolem je přijímání mezinárodních úmluv, deklarací a doporučení. Dalším úkolem tohoto orgánu je také schvalování rozpočtu UNESCO. Při jednáních jsou používány tyto úřední jazyky: *angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština a španělština*. (Kučová, 2009: 11 – 12)

- **Výkonná rada UNESCO**

Tento orgán dohlíží na samotnou realizaci plnění rozhodnutí Generální konference UNESCO, dále se také podílí na přípravě návrhů budoucích

programů a má dohled nad jejich plněním. Roku 2009 měla tato rada 58 členů a ti jsou voleni Generální konferencí. (Kučová, 2009: 13)

- **Sekretariát UNESCO**

Tento orgán je servisní a výkonnou složkou UNESCO. Sekretariát také zajišťuje zázemí pravidelných zasedání orgánů (řídících i subsidiárních) vzniklých v průběhu existence UNESCO. V čele Sekretariátu je generální ředitel UNESCO. (Kučová, 2009: 13)

5.2 Poslání a cíl organizace UNESCO

Podle webových stránek Informačního centra Organizace Spojených národů (2005), jsou programy UNESCO směřovány na podporu kultury, míru a také udržitelného rozvoje. K hlavním cílům patří především zajištění vzdělání pro všechny, dále podpora výzkumu v oblasti životního prostředí a také například podpora práva na ochranu světového přírodního a kulturního dědictví, podpora svobody tisku a možnost svobodného šíření informací po celém světě. UNESCO tímto plní úkoly v oblastech vzdělávání, přírodních věd, humanitních a sociálních věd, kultury a také komunikace.

5.3 Světové dědictví UNESCO

Pojmem *světové dědictví* rozumíme veškeré kulturní a přírodní památky na celém světě, které byly organizací UNESCO zvoleny právě pro svou jedinečnost a poté zapsány na Seznam světového dědictví. Pojmy kulturní a přírodní dědictví jsou definovány v Úmluvě o ochraně světového dědictví. (Kučová, 2009: 55)

Podle Kučové (2009: 55) lze za kulturní dědictví považovat památky, které jsou buď architektonickým dílem, dílem sochařství nebo malířství, dále díla archeologického významu jako například nápisy, jeskynní obydlí či kombinace několika z těchto prvků. Všechny tyto památky musí spojovat jediné a to, že musí mít: „ *vynikající univerzální hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy*“. (Kučová, 2009: 55)

Dále za tyto památky jsou považovány například skupiny budov (oddělených či spojených) nebo lokality a místa, která jsou výtvorem člověka či kombinace díla člověka a přírody (například oblast archeologických nálezů), které mají: „ *vynikající univerzální hodnotu dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska*“. (Kučová, 2009: 55)

Přírodním dědictvím podle Kučové (2009: 56) jsou například přírodní jevy, které jsou utvořeny biologickými a fyzickými útvary či skupinou těchto útvarů, dále geomorfologické a geologické útvary a oblasti, kde se vyskytují ohrožené druhy rostlin

a živočichů (hledisko péče o zachování přírody). V neposlední řadě jsou za toto dědictví považovány přírodní oblasti (pevně stanovené) či lokality, které vynikají univerzální hodnotou z hlediska vědy či péče o zachování přírodní krásy a přírody samotné.

5.4 Seznam světového dědictví

Seznam světového dědictví se vytváří na základě Úmluvy o světovém dědictví UNESCO. Do tohoto Seznamu jsou zapisovány památky s mimořádnými univerzálními hodnotami (které by každá tato památka měla podle pravidel UNESCO, mít). O samotném rozhodnutí zápisu památky rozhoduje tzv. **Výbor světového dědictví**, který se skládá ze zástupců smluvních stran úmluvy. V rozhodnutích se tento Výbor opírá o stanoviska všech poradních organizací. (NPÚ, 2003 – 2014)

Základní kritérium při výběru památek, které mají být zapsány na tento Seznam je především „*jejich mimořádná hodnota, jedinečnost, autenticita a celistvost*“. (NPÚ, 2003 – 2014)

Podle směrnic Úmluvy o světovém dědictví UNESCO jsou dána kritéria, které musí každá památka, která má být zapsána na Seznam světového dědictví, splňovat:

- *„představovat mistrovské dílo lidského tvůrčího génia,*
- *vykazovat významnou vzájemnou výměnu lidských hodnot během určitého časového období nebo v určité kulturní oblasti světa, a to v oblasti rozvoje architektury nebo techniky, monumentálního umění, urbanismu nebo krajinářství;*
- *být nositelem jedinečného nebo alespoň výjimečného svědectví o kulturních tradicích nebo civilizaci dosud existující nebo zaniklé;*
- *být vynikajícím příkladem určitého typu budovy nebo architektonického či technologického souboru nebo krajiny, jež ilustruje určité významné období historie lidstva;*
- *být vynikajícím příkladem tradičního lidského osídlení nebo využívání půdy, typického pro určitou kulturu či kultury, a to zvláště v případě, kdy by tyto prvky mohly být narušeny v důsledku vzniku nevratných změn;*
- *být přímo či hmatatelně spojena s událostmi nebo živými tradicemi, myšlenkami či vírou, uměleckými a literárními výtvoři výjimečného celosvětového významu (Výbor zastává názor, že toto kritérium by mělo být*

důvodem pro začlenění do Seznamu pouze za výjimečných okolností a ve spojení s dalšími kulturními nebo přírodními kritérii“. (NPÚ, 2003 – 2014)

Podle Kučové (2009: 53) bylo k roku 2009 na Seznamu světového dědictví zapsáno celkem 890 položek. Z tohoto počtu se jedná o 689 kulturních, dále o 176 přírodních a o 25 tzv. smíšených památek. V porovnání s rokem s rokem 2013, kdy bylo na Seznamu světového dědictví zapsáno celkem 981 památek. Konkrétně 759 kulturních, 193 přírodních a 25 tzv. smíšených památek. (NPÚ, 2003 – 2014)

5.5 Průběh zápisu památky na Seznam světového dědictví

Proces nominace je velmi složitý. Podle Kučové (2009) mohou nominaci na zápis na Seznam světového dědictví podávat pouze státy, které již podepsaly Úmluvu. Další důležitý pokyn je, že památka, která je navrhována na zápis na tento Seznam, musí již předtím být na tzv. *Národním Indikativním seznamu*.³ Po předložení návrhů jsou tyto návrhy posouzeny Výborem, který kontroluje jejich formální a obsahové náležitosti. V případě nedostatků jsou vráceny danému státu, aby je doplnil, v žádném případě to neznamena, že je návrh zamítnut.

„Nominace jsou podávány skrze dva oddělené dokumenty. Nejdříve se předkládá Malá nominační zpráva. Jde o 2-3 stránkový dokument, který obsahuje první zběžné seznámení s památkou. Následuje Velká nominační zpráva, jejíž příprava je už mnohem náročnější a dlouhodobě se na ní podílí značné množství odborníků. Obsahuje například analýzy autentičnosti navrhované památky, kartografické a fotografické materiály, které dopodrobna popisují charakteristiky památky a jejího prostředí, nutná je taky dokumentace týkající se dosavadní ochrany, kterou je památka zaštitěna na vnitrostátní úrovni atp. Od roku 2003 je povinnou součástí taktěž tzv. „management plan“, což je komplexní plán péče o památku v střednědobém i dlouhodobém horizontu, zabývající se například řešením infrastruktury, nutnými opravami a údržbou nebo plány v oblasti turismu. Ve výsledné podobě nominace obsahuje asi 200 – 300 stran.“ (Bečvářová, 2013: 8)

Bečvářová (2013) dále popisuje, že sekretariát dále předá ucelenou dokumentaci organizacím, které pošlou do země usilující o zápis své odborníky (tzv. „hodnotitele“). Vyslání hodnotitelé nemohou být ze země, odkud je vydána nominace a ani ze sousedních států této země.

---

³ Indikativní seznam je podle Kučové (2009: 67): „*soupisem takových míst, která jednotlivý stát zamýšlí v nejbližších letech nominovat k zápisu.*“

Bečvářová (2013) dále zmiňuje že: „*Toto kolo má pro osud památky stěžejní význam a je zásadně nejzdlouhavější. Oficiální návštěva je zpravidla následována sérií neoficiálních tajných kontrol, kdy se vyslanci UNESCO zdržují na místě pouze jako běžní turisté a získávají další informace a podklady. Výsledkem jsou důvěrné dokumenty, které nejsou přístupné veřejnosti.*“ (Bečvářová, 2013: 9)

Podle Bečvářové (2013) je dále zmíněno, že statky, které byly zamítnuty, nemohou už nikdy být znovu nominovány na tento Seznam.

Jak tvrdí Bečvářová (2013) tak, výbor po tomto zdlouhavém procesu vyhodnotí celou dokumentaci, vytvoří svou zprávu, kterou zašle všem zúčastněným stranám tohoto procesu. Tato zpráva obsahuje rozhodnutí, zda zapsat či nezapsat památku na Seznam Světového dědictví.

5.6 Vyškrtnutí/ vymazání památky ze Seznamu světového dědictví

Kučová (2009: 96) popisuje: „*Pokud světová památka ztratí z nějakého důvodu charakteristiky, které byly určující pro její zápis na Seznam světového dědictví, může být z tohoto seznamu vyškrtnuta.*“

Podle Kučové (2009) je diskutováno, zda památka v tomto stádiu by měla být zapsána na předstupeň vyškrtnutí ze Seznamu, tedy na Seznam světového dědictví v nebezpečí. Ovšem v některých případech poškození památky je vhodné vyškrtnutí ze Seznamu světového dědictví přímo. V této knize je uvedeno, že k prvnímu vyškrtnutí došlo až roku 2007 (*Omán, Rezervace arabských oryxů*) a hned poté v roce 2009 (*Německo, Drážďanské údolí Labe*). Po těchto událostech je tato možnost diskutována stále častěji a proto možná otázka využívání tzv. „*Seznamu světového dědictví v nebezpečí*“ je čím dál více aktuální.

Kučová (2009: 96) uvádí: „*Je potřebné připomenout, že v poslední době se úvahy o možném vyškrtnutí některé památky ze Seznamu světového dědictví stávají oblíbeným mediálním tématem. Určité zneužívání a nadužívání tohoto pojmu vychází jednoznačně z malé informovanosti o složitosti a diplomatických souvislostech takového procesu. Zahrávání si s věrohodností některé světové památky v obecně dostupných informačních médiích tím, že jsou vedeny úvahy o jejím vyškrtnutí ze Seznamu světového dědictví, je jistě mediálně lákavé, ale mělo by být skutečně korektní.*“

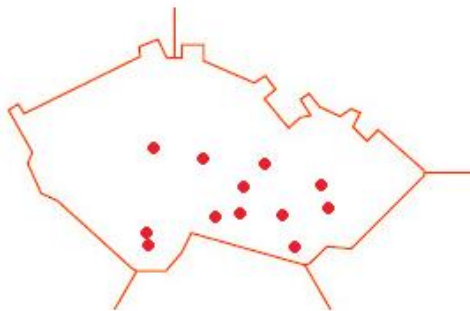
Vyškrtnutí památky ze Seznamu je tedy velmi komplikované a může to způsobit i politické a sociální spory. Proto se taková rozhodnutí musí řešit na diplomatické úrovni a být řádně odůvodněna. Vyškrtnutí památky z některé z nominující zemí, může ovlivnit jejich snahu o pokračování již podané nominace na Seznam světového dědictví.

5.7 UNESCO a Česká republika

Česká republika má na Seznamu světového dědictví k začátku roku 2015 celkem dvanáct hmotných památek a čtyři nehmotné památky. Umístění památek viz Obr. 7.

Výpis hmotných a nehmotných památek na Seznamu světového dědictví UNESCO v České republice převzato z webové stránky Českého dědictví UNESCO (2015). Památky jsou seřazeny abecedně.

- **Brno** – Vila Tugendhat (zapsáno roku 2001),
- **Český Krumlov** – Historické centrum (zapsáno roku 1992),
- **Holašovice** – Vesnická rezervace (zapsáno roku 1998),
- **Kroměříž** – Zahrady a zámek (zapsáno roku 1998),
- **Kutná Hora** – Historické centrum, Chrám sv. Barbory, Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci (zapsáno roku 1995),
- **Lednicko-valtický areál** (zapsáno roku 1996),
- **Litomyšl** – Zámek a zámecký areál (zapsáno roku 1999),
- **Olomouc** – Sloup Nejsvětější Trojice (zapsáno roku 2000),
- **Praha** – Historické centrum (zapsáno roku 1992),
- **Telč** – Historické centrum (zapsáno roku 1992),
- **Třebíč** – Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa (zapsáno roku 2003),
- **Žďár nad Sázavou** – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (zapsáno roku 1994).

Obr. 7: Mapa hmotných památek UNESCO v ČR. Zdroj: www.unesco-czech.cz [cit. 2015-01-24]

Nehmotné kulturní dědictví České republiky:

- **Jízda králů** (zapsáno roku 2011) – lidový obyčej udržovaný na Slovácku a Hané.
- **Masopust** (zapsáno roku 2010) – masopustní obchůzky na Hlinecku.
- **Slovácký Verbuňk** (zapsáno roku 2005) – patří mezi mužské tance skočného typu, improvizovaný tanec, součástí jsou předzpěvy tanečních písní, vyskytuje se v jihovýchodní části Moravy.
- **Sokolnictví** (zapsáno roku 2010) – vztah mezi člověkem a dravcem, cvičení v autentickém prostředí dravců.

5.8 Sdružení České dědictví UNESCO

Toto sdružení je dobrovolný svazek několika obcí a měst České republiky, na jejichž území se nachází památka zapsána na Seznamu světového dědictví UNESCO. Založeno bylo dne 29. června 2001. Hlavním cílem je zviditelnění těchto míst a zejména jejich podpora (finanční, vzdělávací, ale také propagace). (Kučová, 2009: 129)

Logo organizace viz Obr. 8.

Obr. 8: Logo sdružení Českého dědictví UNESCO, Zdroj: www.unesco-czech.cz, [cit. 2015-01-24]

Praktická část

Praktická část bakalářské práce se zabývá analýzou města Žďár nad Sázavou. Tato analýza zahrnuje popis města a Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, dále stručnou historii kostela a způsob zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO. Součástí této analýzy jsou také dopady turismu na tuto památku. Dále tato část práce obsahuje vyhodnocení dotazníkového šetření s rezidenty města Žďár nad Sázavou a návštěvníky této památky. Mimo výše uvedené zahrnuje tato část práce také rozhovor s kastelánkou Bc. Lenkou Houbovou.

V úplném závěru této části je uvedeno, zda došlo k potvrzení či vyvrácení autorkou stanovených hypotéz.

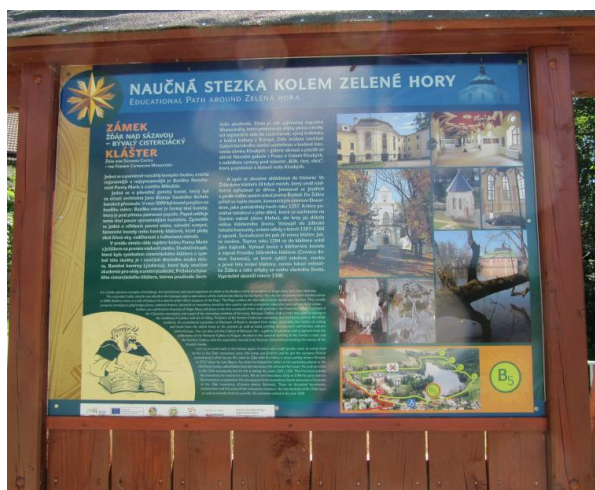
6 Žďár nad Sázavou

Město Žďár nad Sázavou se nachází na pomezí Čech a Moravy. Leží v Českomoravské vrchovině ve středu chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. (Město Žďár nad Sázavou, 2015)

Vysočina Tourism ve svém prospektu o Památkách UNESCO uvádí doslova: „*Na horním toku řeky Sázavy, v samém srdci Českomoravské vrchoviny, leží v překrásné přírodní scénérii chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy město Žďár nad Sázavou. Původní osada vznikla na staré zemské stezce při cisterciánském klášteře založeném Bočkem z Obřan roku 1252. Ovšem teprve roku 1607 byl Žďár povýšen na město.*“

Mimo poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve městě Žďár nad Sázavou dále za návštěvu stojí například Zámek, který se nachází v areálu bývalého cisterciánského kláštera a v současné době se v jeho interiérech nachází Muzeum knihy (největší svého druhu v Evropě). Další atraktivitou cestovního ruchu je Regionální muzeum města Žďár nad Sázavou, které sídlí v prostorách Tvrze. Zajímavé památky jsou také Dolní hřbitov a barokní most, obě tyto památky souvisí s architektem J. B. Santinim. Nejnovější atraktivitou v těsné blízkosti poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře je Naučná stezka kolem Zelené hory. Tato stezka byla vytvořena z dotací Evropské unie a má dva okruhy (2,1 a 2,6 kilometru). Značení této stezky viz Obr. 9.

Obr. 9: Informační tabule s Naučnou stezkou kolem Zelené hory, Foto: Markéta Bočková, červen 2014

6.1 Stručná historie Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

O výstavbu poutního kostela sv. Jana Nepomuckého se zasloužil velmi iniciativní žďárský cisterciánský opat, Václav Vejmluva. To vše díky nálezu tkáně, která byla určena jako jazyk, v hrobce Jana Nepomuckého. Tato tkáň byla nalezena roku 1719 a po necelých čtyřech měsících od tohoto nálezů započala výstavba nového kostela zasvěceného Janovi z Nepomuku. Toto místo se nacházelo východně od žďárského kláštera a nazývalo se „Černý les“. Kvůli výstavbě tohoto kostela byl vykácen les, který se zde dříve nacházel. (NPÚ, 2012: 7)

Opat Václav Vejmluva svěřil tuto stavbu pražskému architektovi Janu Blažejí Santinimu-Aichlovi, který s opatem již několik let spolupracoval na jiných zakázkách. Z tzv. „Černého lesa“ po vykácení lesoparku, se toto místo přejmenovalo na „Zelenou horu“ Zde vznikla stavba v goticko-barokním stylu, dosud nevídaná. (Šedo, Vintř, 2013)

Slavnostní položení a také vysvěcení základního kamene proběhlo až v průběhu stavby, roku 1720. Roku 1722 byl kostel vysvěcen i přesto, že zde stále probíhaly stavební práce. Původní půdorys a pohled samotného Santiniho plánu z roku 1719 je do současnosti dochován. Současný stav kostela se liší pouze v některých detailech a ty jsou následky průběhu stavby. Například původně byla na vrcholku klenby navržena deseticípá hvězda, ale ta byla později v průběhu postupných oprav nahrazena štukovou podobou jazyka Jana Nepomuckého. (NPÚ, 2012: 8)

Stavba je rozvržena kružnicovým systémem a jádro je tvořeno šesti kružnicemi, které se střetávají uprostřed kostelní lodi. V největší kružnici je vepsán pravidelný desetiúhelník.

Roku 1784 postihla kostel katastrofa, když byl poničen požárem žďárského kláštera. Tento požár poničil pouze střechu kostela a drobné střechy nad vstupy. Po rekonstrukci a opravách střechy byl kostel znovu poškozen vichřicí roku 1833 a následně dalším požárem roku 1842, kdy střecha opět shořela. I přes druhý požár byla střecha opravena, ale roku 1850, kdy byla střecha zasažena bleskem, shořela část střechy znovu. (NPÚ, 2012: 12 - 13)

Obr. 10: Letecký snímek kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Foto: Jan Vondra, 1996

Kulturní památkou je kostel sv. Jana Nepomuckého od května roku 1958. V roce 1989 byl podán návrh na zařazení této památky do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Tento návrh byl schválen na zasedání v thajském Phuketu roku 1994. (NPÚ, 2012: 14 - 15)

Byl také pořízen soupis oprav a návrhů, které by památka měla splňovat a napravit. Jako například navrácení nádvoří kostela do původního stavu.

Úmluva (1993): „*Dobové pohledy dokládají, že ještě na počátku 18. století bylo návrší, ležící východně od kláštera, porostlé hustým lesem. Ten byl v souvislosti se stavbou poutního areálu zcela vykácen. Vrch, nově nazvaný Zelená hora, byl dalších více než sto let zcela bez stromů, architektura poutního místa na jeho vrcholu dominovala okolí daleko více než dnes a rýsovala se zřetelně proti nebi.*“.

Dále se uvádí v Úmluvě (1993): „*Vstoupil-li návštěvník do nádvoří poutního místa, ocitl se ve zcela zvláštním světě, určeném primárně naprosto neobvyklými architektonickými formami, organizovaném soustředně a dostředně a silně vertikálně gradovaném. S výjimkou samotné plochy nádvoří (porostlé trávou), nevnímal žádnou jinou skutečnost přírodního pozemského světa.*“.

Více je v Úmluvě (1993) popsáno o porostu v okolí kostela a vybudování hřbitova: „*Teprve v minulém století, kdy nádvoří*

areálu začalo být užíváno jako hřbitov a kolem roku 1850 byla celá Zelená hora znovu zalesněna, došlo k narušení oné výlučné atmosféry místa.“. (Viz Obr. 10).

Podle Správy kostela sv. Jana Nepomuckého byl kostel od roku 2001 ve správě Národního památkového ústavu. V letech 2001 až 2008 spadal pod správu územního odborného pracoviště v Brně, v letech 2008 – 2012 pod územní odborné pracoviště v Telči a poté od 1. ledna 2013 pod územní památkovou správu v Českých Budějovicích.

Od 28. srpna 2014 je kostel opět ve správě Římskokatolické farnosti Žďár nad Sázavou – II. Jedná se zatím o nejvýznamnější památku navrácenou na základě zákona o církevních restitucích. (Bárta, 2014)

První víkend v září (5. - 7. 9. 2014) probíhaly na Zelené hoře oslavy 20. výročí zapsání poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře do Seznamu UNESCO. V rámci těchto oslav zde byl vytvořen program na celý víkend. Tento program zahrnoval mše, koncerty, odborné přednášky, program pro děti atd. Další výhodou tohoto slavnostního jubilea bylo, že kostel byl otevřen veřejnosti, a to zcela zdarma. Otevřen byl také Zámek Žďár nad Sázavou a jeho krásné zahrady. Několik odborných přednášek vedl Prof. PhDr. Ing. Jan Royt z FF UK Praha, který je odborníkem na J. B. Santiniho a cisterciánství. Například přednáška: „*Svět Santiniho – přednáška tak trochu jinak*“.

6.2 Zápis na Seznam UNESCO

Již od samého začátku, tedy od nominační dokumentace Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého, bylo prokázáno, že bude nezbytné celý areál kostela obnovit a zrekonstruovat. Zařazení kostela sv. Jana Nepomuckého na Seznam UNESCO bylo Výborem pro světové dědictví UNESCO schváleno na zasedání v Phuketu (Thajsko) ve dnech 12. až 17. prosince 1994. Areál byl v té době ve správě Okresního úřadu ve Žďáře nad Sázavou. Prvním a nezbytným úkolem, který byl třeba udělat, pro zlepšení stavebně technického stavu ambitů, bylo vyřešit odvod vody z plochy hřbitova, který se nacházel na tzv. „Polí poutníků“ ve které se přeměnil v 18. století. (NPÚ, 2009: 79)

Jednalo se především o přemístění hrobů z prostor nádvoří kostela, a ke snížení terénu přibližně o jeden metr (na původní úroveň). Dalším úkolem bylo obnovení charakteristické červené barvy střech ambitů. Dále byly opraveny a obnoveny krovové konstrukce bran, kaplí i ambitů a vrch byl postupně opět odlesňován. (NPÚ, 2009: 80-81)

Po zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO roku 1994 se přestalo na hřbitově v areálu nádvoří kostela sv. Jana Nepomuckého pohřbívát. Pohřbívání bylo konkrétně ukončeno roku 1996 a hroby jsou stále postupně přemisťovány na sousední Nový hřbitov. Cílem je nádvoří kostela navrátit do původní podoby a zůstane zde pouze jeden hrob a to hrob Matěje Josefa Sychry (u vstupní brány – viz Obr. 11). (Žďárský průvodce, 2014)

Obr. 11: Hrob Matěje Josefa Sychry na pravé straně vstupní brány, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

6.3 Popis památek (areálu památky)

V Úmluvě (1993) je doslovně napsáno: „ *Zelenohorský poutní areál je architektonickým celkem, založeným na velmi vyhraněné a do detailu promyšlené abstraktně spekulativní kompozici.* “

Úmluva (1993) popisuje zachovanou původní výbavu a výzdobu kostela:

- „1. *Hlavní oltář (viz Obr. 12, Obr. 13),*
2. *Boční oltáře (4x),*
3. *Malované vzorce pětic svatojánských hvězd na pilířích arkád spodní etáže obvodové zdi,*
4. *Konzolové svícny v těchto obrazcích,*
5. *Konzolové, zrcadlové svícny v horní etáži obvodové stěny lodi,*
6. *Dřevěné, mramorové parapety obou etáží empory,*
7. *Částečně zachovaná původní dlažba kostela, složená z pětibokých a kosočtverečných dlaždic, skládajících osmiúhelné obrazce (viz Obr. 14 a 15),*
8. *Hvězdicové lampičky v arkádách průchodů do předsíně,*

9. Zpovědnice,

10. Pozdně barokní konstrukce dveří sakristie,

11. Kazatelna,

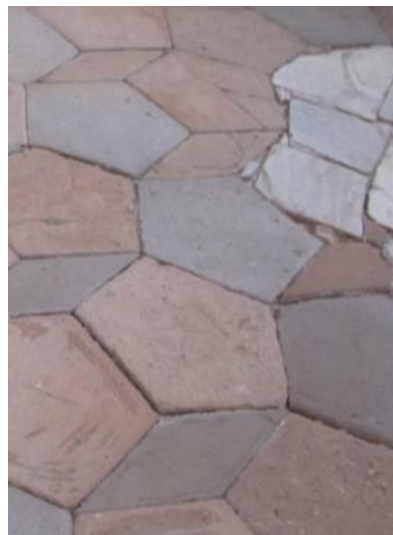
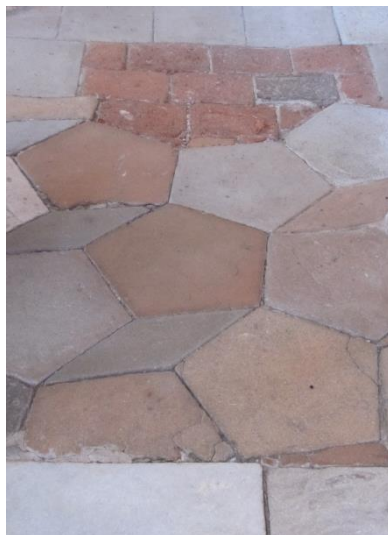
12. Dělicí mřížka před oltářem,

13. Podstavec pod procesní sochu sv. Jana Nepomuckého“

Obr. 12: Detail Hlavního oltáře, Foto: Markéta Bočková, září 2014

Obr. 13: Hlavní oltář kostela sv. Jana Nepomuckého, Foto: Markéta Bočková, září 2014

Obr. 14: Ukázka dochované dlažby kostele, Foto: Markéta Bočková, září 2014

Obr. 15: Ukázka dochované dlažby kostele, Foto: Markéta Bočková, září 2014

6.4 Dopady turismu na Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

Město Žďár nad Sázavou patří mezi jednu památku UNESCO ze tří v kraji Vysočina. Z tohoto důvodu se těmto třem památkám UNESCO někdy říká „Trojúhelník památek UNESCO na Vysočině“ (viz grafické zobrazení níže – Obr. 16).

Žďár nad Sázavou se nachází v místě s velmi dobrou dopravní dostupností, která velmi napomáhá rozvoji cestovního ruchu. Město se nachází na silniční trase Praha – Brno, která byla velmi významná před výstavbou dálnice D1, ale je velmi využívána i v současné době. Železniční dostupnost je také velmi důležitá pro návštěvníky tohoto města. Železniční trať se nachází také na trase Praha – Brno.

Obr. 16: Trojúhelník památek UNESCO na Vysočině, Foto: Vysočina Tourism, 2011

Sezóna na této památce trvá od 1. dubna do 31. října. V této době lze navštívit také interiéry kostela s komentovanou prohlídkou (vstupenky k dispozici v interiéru kostela). Areál kostela (ambit a nádvoří) je ale přístupný celý rok a zavírá se kolem 18. hodiny dle závislosti na ročním období.

Prohlídky kostela:

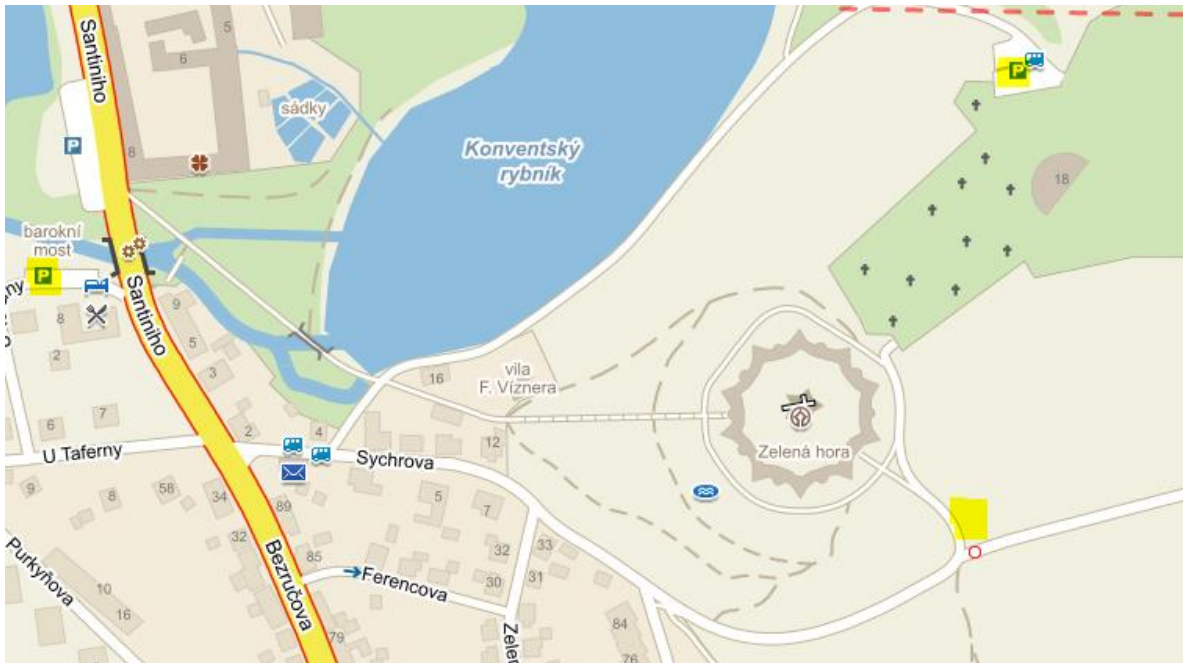
V monitorovací zprávě NPÚ ÚOP v Telči (2009: 10) je uvedeno:

„Duben a říjen – pouze v sobotu, neděli a svátek, ostatní dny pouze po předešlé domluvě,

Květen až září – denně.“

Z ekonomických dopadů je na Zelené hoře jedním z nejdůležitějších vysoká a neustálá investice do infrastruktury a to vzhledem k neustálým opravám areálu památky, například stále dochází k přemísťování hrobů z nádvoří, a to je velmi

nákladné. Přetíženost dopravní infrastruktury v okolí této památky je také problémem – parkoviště poblíž kostela zahrnuje pouze pár parkovacích míst a další parkoviště se nachází u místního zámku (vzdálené přibližně 500 m) a u Nového hřbitova (vzdálené přibližně 300 m). Viz grafické znázornění na Obr. 17. Žlutě autorka zvýraznila stávající parkoviště možná pro návštěvníky areálu.

Obr. 17: Stávající parkoviště (žlutá barva), Zdroj: Mapy.cz; [cit. 2015-03-15]

Za pozitivní ekonomické dopady lze na Zelené hoře považovat možnost nových pracovních míst (například provádění v areálu památky) nebo vznik nových podnikatelských příležitostí (možnost vybudování některých služeb cestovního ruchu v areálu památky). Více viz Tab. 7 níže.

Ekonomické dopady – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	
POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
Nová pracovní místa	Vysoké a neustálé investice
Nové podnikatelské příležitosti	Přetíženost dopravní infrastruktury
Multiplikační efekt	

Tab. 7: Ekonomické dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování

Medializací a ochranou životního prostředí v areálu kostela na Zelené hoře se zvýšila povědomost o památce, ale i změnách, které zde v posledních letech nastaly. V médiích byly reakce na kácení stromů a přemísťování hrobů různé, ale i negativní

reakce památce velmi pomohly v propagaci. V monitorovací zprávě NPÚ ÚOP v Telči za rok 2010 je uvedeno, že bylo pokračováno v projektu „Úpravy okolí poutního areálu“ a v rámci něho byly pokáceny dva velké javory na vnitřní straně ambitu (viz Příloha č. 3). Z dotazníkového šetření vyplynulo, že pouze několik málo rezidentů a návštěvníků se zde setkali s vandalismem (viz Graf č. 9). Podle monitorovací zprávy NPÚ ÚOP v Telči za rok 2010 byl zaznamenán vandalismus v podobě rozbíjení mobiliáře a veřejného osvětlení (vše do 10 000 Kč). Kastelánka Bc. Lenka Houbová v řízeném rozhovoru toto tvrzení potvrdila, zmínila se, že s tímto památka problém naštěstí nemá. Mezi negativní environmentální dopady zde patří například eroze, která je v současné době větší hrozbou, díky vykáčené vegetaci, která dříve památku obklopovala. Za další negativní dopad může být považováno turistické znečištění (odpadky v areálu památky, apod.). Více v Tab. 8.

Environmentální dopady – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	
POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
Medializace tématu životního prostředí	Eroze
Ochrana životního prostředí	Turistické znečištění
	Poškození přírodních druhů a biodiverzity

Tab. 8: Environmentální dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování

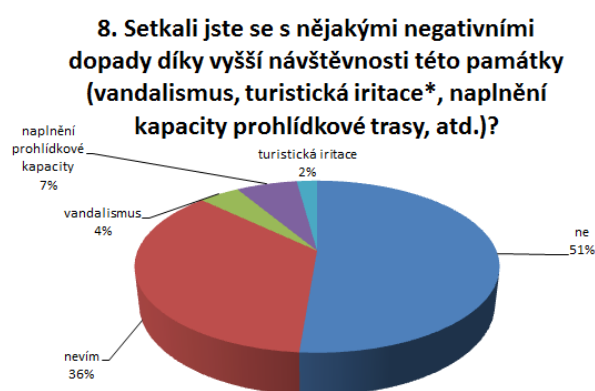
Lidé cestují, aby poznali nová místa a nové lidi. Toto je velmi aktuální trend i v areálu této památky, kam denně přijíždějí návštěvníci, kteří touží poznat něco nového. Z důvodu větší podpory růstu návštěvnosti a zvyšování atraktivity kostela, jsou této památce poskytovány finance ve formě grantů a dotací. Negativním dopadem zapsání památky na Seznam UNESCO může být vyšší cena vstupného, která může některé návštěvníky odradit od prohlídky interiérů. Dalším negativním dopadem může být například turistická iritace ze strany rezidentů. Tato iritace může vznikat z důvodu tlaku na rezidenty, kvůli přemísťování hrobů z nádvoří kostela. Za tuto iritaci ze strany některých rezidentů může i například neetické chování některých návštěvníků, kteří se chovají neuctivě k hrobům, které se stále ještě nacházejí na nádvoří (vandalismus, hluk, zvýšený pohyb okolo hrobů, apod.). Shrnutí v tabulce níže (Tab. 9).

Sociokulturní dopady – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	
POZITIVNÍ	NEGATIVNÍ
Poznávání nových míst	Růst cen za služby
Poznávání nových lidí	Turistická iritace
Vznik institucí poskytující služby	
Finanční podpora	

Tab. 9: Sociokulturní dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování

Turistickou iritaci jako negativní dopad turismu na tuto památku uvedli někteří respondenti v dotazníkovém šetření. Více dopadů turismu vnímaných respondenty lze vidět viz Graf č. 1 níže.

Graf 1: Shrnutí dopadů turismu, Zdroj: vlastní zpracování

Návštěvnost památky podle informací kastelánky Bc. Lenky Houbové (viz Tab. 10). Počet návštěvníků v areálu této památky před rokem 2002, kdy byla památka předána do správy NPÚ, zaznamenával Okresní úřad. Tyto informace autorka neměla při vypracování této práce k dispozici.

Rok	Počet návštěvníků
2002	29 986
2003	24 209
2004	23 643
2005	18 643
2006	17 301
2007	24 643
2008	22 452
2009	22 989
2010	23 236
2011	23 646
2012	26 970
2013	23 042

Tab. 10: Návštěvnost Zelené hory v letech 2002 – 2013, Zdroj: Bc. Lenka Houbová, červenec 2014

6.5 Události, slavnosti, výročí a jubilea

Pravidelně se na Zelené hoře konají tyto události:

Svatojánská pouť na Zelenou horu – letošní pouť je již tradičně naplánována na den svátku sv. Jana Nepomuckého (15. – 17. květen 2015).

Nikodémova noc – koná se každého 16. dne v měsíci. Nikodém potřeboval ve svých nejistotách a hledání ke své cestě ke Kristu samotu, ticho a méně denního světla. To je umožněno v rámci této události i na Zelené hoře. Každý měsíc je zde možnost přijít na Zelenou horu a najít otevřený kostel, každý zde může pouze přemýšlet či využít možnosti zpovědi.

Mše svatá za zemřelé v den Památky všech věrných zemřelých – každoročně dne 2. listopadu v odpoledních hodinách. Po mši jde světelný průvod na přilehlý nový hřbitov, kde je mše zakončena modlitbou u hlavního kříže.

Poslední mše svatá v kalendářním roce – vždy 31. prosince ve 23:00. Jako poděkování za uplynulý rok a požehnání do roku nového. (Zelená hora, 2015)

Z výše zmíněných událostí je Svatojánská pouť na Zelenou horu bezesporu nejvýznamnější.

V loňském roce Zelená hora zažila jeden z nejvýznamnějších víkendů, během kterého proběhly oslavy výročí dvaceti let na Seznamu světového dědictví UNESCO. V souvislosti s tímto výročím zde byl velmi bohatý kulturní program nejen pro návštěvníky, ale také pro rezidenty města. Po celou dobu těchto oslav byl kostel otevřen veřejnosti zdarma i s komentovanými prohlídkami.

6.6 Rozhovor s kastelánkou kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Bc. Lenkou Houbovou

Tento rozhovor se uskutečnil dne 16. března 2015 v prostorách poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře s kastelánkou Bc. Lenkou Houbovou formou řízeného rozhovoru s otevřenými otázkami.

Otázky se týkaly i pracovní náplně kastelánky, ale většina otázek byla zaměřena na samotnou památku – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou.

Autorka se dotazovala na návštěvnost, význam titulu „památka UNESCO“, konané a plánované akce a především na dopady turismu a změny v areálu této památky.

Cílem tohoto rozhovoru bylo zjistit, jaký vliv má cestovní ruch na tuto památku a dále zjistit, co vše se v areálu památky v průběhu posledních dvaceti let změnilo.

Celý řízený rozhovor se nachází v příloze č. 1 na konci této bakalářské práce.

Bc. Lenka Houbová je kastelánkou poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře od listopadu 2013 a její náplní práce je především kontrolovat stav objektu, organizovat návštěvnický provoz a průvodcovské služby, dále vedení dokumentace apod. Kastelánka v řízeném rozhovoru tvrdí, že: „*být památkou zapsanou na seznamu UNESCO dává památce jistou nadřazenost*“ v souvislosti s otázkou zda UNESCO titul znamená zvýšení návštěvnosti dané památky. Dále v řízeném rozhovoru popisuje proces, který je důležitý pro udržení památky na seznamu UNESCO, který zahrnuje vytvoření monitorovacích zpráv každý rok.

Z významných akcí konaných v areálu této památky kastelánka jmenovala Nikodémovu noc a každoročně konanou Svatojánskou pouť (květen). K tématu dopadů turismu se kastelánka vyjádřila tak, že jediné negativní dopady, které na Zelené hoře vnímají, jsou povětrnostní podmínky, které jsou na odhaleném kopci bez stromů velmi silné. Díky těmto vlivům musí být neustále obnovovány omítky celé památky. Podle kastelánky Bc. Lenky Houbové se areál památky v průběhu let velmi změnil a mezi nejvýznamnější změny, které se zde odehrály kastelánka zahrnuje například navrácení památky církvi v rámci církevní restituce a dále přemísťování hrobů z nádvoří kostela. K přemísťování hrobů kastelánka dodala, že od roku 1996 se na nádvoří kostela nepohřbívá a hroby musí být postupně odstraněny. Při odstraňování prvních třech řad hrobů město vlastníkům hrobů přispívalo až 3000 Kč, dodala kastelánka kostela. Na otázku o chybějících službách cestovního ruchu v blízkosti památky, kastelánka Bc. Lenka Houbová dodala, že se plánuje výstavba nového návštěvnického centra s parkovištěm a občerstvením. To vše přibližně v horizontu pěti let.

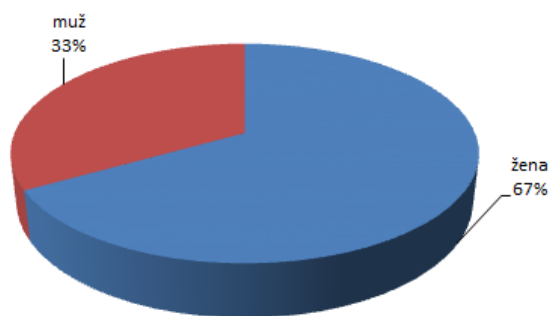
6.7 Dotazníkové šetření s rezidenty města Žďár nad Sázavou a návštěvníky této památky

Dotazníkové šetření probíhalo od 5. ledna 2015 do 4. února 2015 nepřetržitě, online formou. Šířeno bylo především díky sociální síti Facebook. Tento dotazník byl vytvořen autorkou na webových stránkách www.vyplnto.cz a jeho kompletní verzi lze nalézt v příloze č. 2 na konci této bakalářské práce.

Dotazník obsahuje celkem 10 otázek, které byly směřovány nejen rezidentům města Žďár nad Sázavou, ale také na obyvatele blízkého okolí a v neposlední řadě samotným návštěvníkům této památky.

Tohoto průzkumu se zúčastnilo celkem 232 respondentů. Většinu respondentů tvořily ženy – 67%, mužů odpovědělo pouze 33% - viz Graf 2. U otázky č. 2 (Graf 3) respondenti nejčastěji odpovídali, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské s maturitou (66%). Z těchto údajů lze vyvodit, že tito respondenti v současné době studují na vysoké škole. Toto tvrzení bylo potvrzeno v následující otázce (Graf 4), kde respondenti odpovídali, jaké je jejich současné sociální postavení, 159 respondentů zde odpovědělo, že studují (68%). Šetření se také zúčastnili také podnikatelé (4%) a nezaměstnaní (1%). Dotazníkového šetření se nezúčastnil žádný senior či seniorka.

1. Jsem:

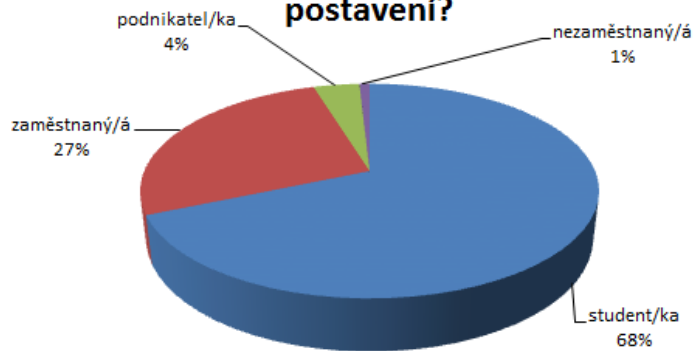
Graf 2: Pohlaví respondenta, Zdroj: vlastní zpracování

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů, Zdroj: vlastní zpracování

3. Jaké je Vaše současné sociální postavení?

Graf 4: Sociální postavení respondentů. Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4 (Graf 5) byla zaměřena na bydliště respondentů. Pouze 15% z celého počtu respondentů bydlí ve městě Žďár nad Sázavou, dále respondenti pocházeli z okolí města Žďáru nad Sázavou vyznačeného na mapě (viz otázka č. 4 v dotazníku) a to konkrétně ze Ždírcce nad Doubravou (7%) a z Bystřice nad Pernštejnem (1%), 65% respondentů nebydlí ani ve Žďáře nad Sázavou ani v blízkém okolí.

4. Žijete ve Žďáru nad Sázavou, nebo jste odjinud?

Graf 5: Bydliště respondentů, Zdroj: vlastní zpracování

Další otázky byly položeny tak, aby autorka zjistila, zda respondenti památku navštívili či nenavštívili. Podle grafu č. 6 je patrné, že 50% respondentů Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře navštívili a 3% respondentů si nepamatují, zda tuto památku navštívili.

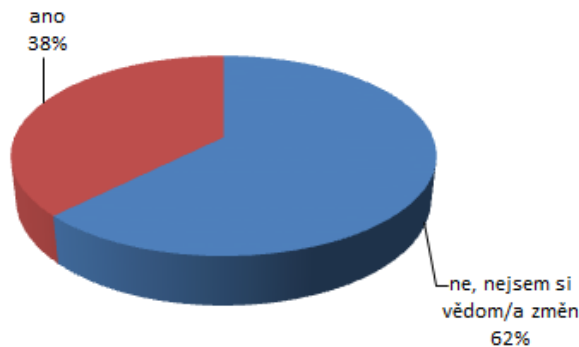
5. Navštívil/a jste Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou?

Graf 6: Návštěva Zelené hory respondenty, Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka č. 6 (Graf 7) byla položena tak, aby autorka zjistila, zda si rezidenti a návštěvníci všimli změn, které se v areálu této památky udály v průběhu posledních 20 let (1994 – 2014). Z grafu vyplývá že, pouhých 38% respondentů tyto změny zaregistrovaly.

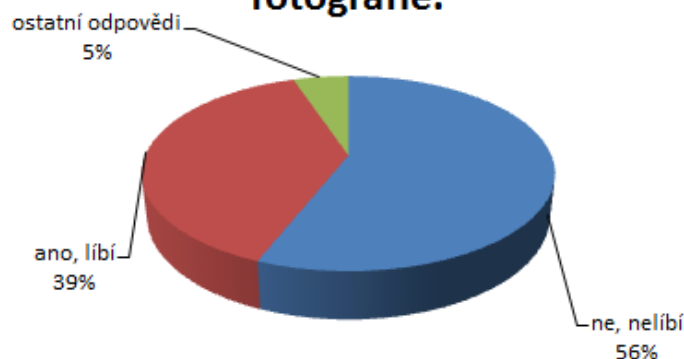
6. Zaznamenal/a jste změny, které se v areálu této památky udály v průběhu posledních 20 let (1994 - 2014)?

Graf 7: Změny v areálu památky, Zdroj: vlastní zpracování

Další graf (Graf 8) uvedený níže zobrazuje odpovědi respondentů u otázky č. 7, která zjišťovala, zda se respondentům dané změny uskutečněné v průběhu let 1994 až 2014 líbí nebo nelíbí. Pouze 39% respondentů odpovědělo, že se jim změny líbí a 56% respondentů, že se jim tyto změny nelíbí. Tato otázka byla v dotazníku doplněna fotografiemi na porovnání. Tyto fotografie lze vidět v příloženém dotazníku v Příloze č. 2 na konci této bakalářské práce.

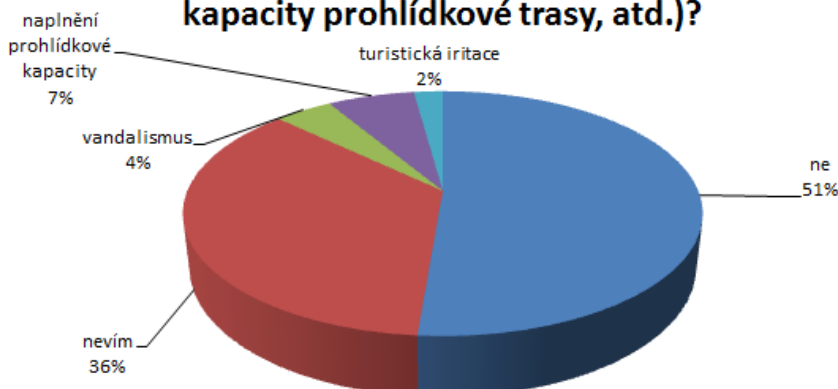
7. Líbí se Vám tyto změny? (vykácení stromů v okolí památky, přemístování hrobů na Nový hřbitov, atd) - viz fotografie.

Graf 8: Vliv změn na respondenty, Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka (Graf 9) se zaměřovala na to, zda respondenti vnímají na této památce a v celém jejím areálu nějaké negativní dopady způsobené vyšší návštěvností této památky díky zapsání na Seznam světového dědictví UNESCO. 51% respondentů odpovědělo, že ne a 36% respondentů neví, zda se v areálu památky setkali s nějakými negativními dopady. Ale 13% respondentů uvedlo, že se setkali s negativními dopady díky vyšší návštěvnosti a to hlavně s: *naplněnou kapacitou prohlídkové trasy*, dále s *vandalismem* na památce a v její blízkosti či s *turistickou iritací*.

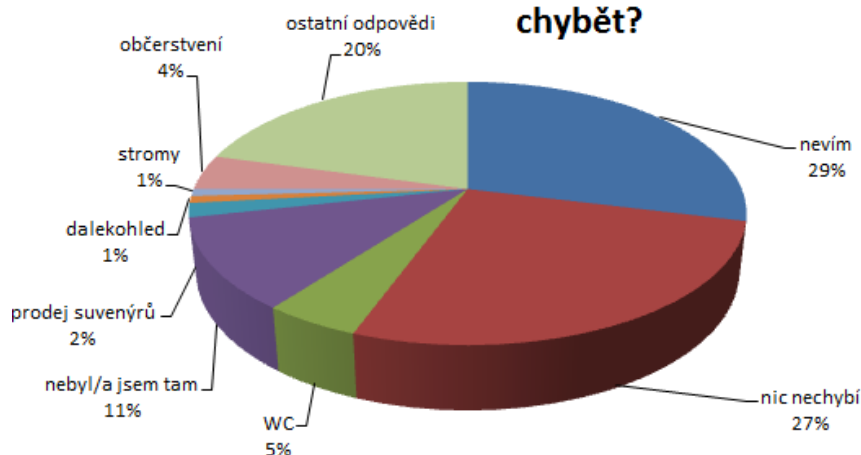
8. Setkali jste se s nějakými negativními dopady díky vyšší návštěvnosti této památky (vandalismus, turistická iritace*, naplnění kapacity prohlídkové trasy, atd.)?

Graf 9: Negativní dopady v areálu kostela, Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9 byla s volnou odpovědí. Autorka zaznamenala ty nejčastější odpovědi a zařadila je do grafického znázornění (Graf 10). Mezi nejčastější odpovědi, které autorka zaznamenala, patří: 27% respondentů odpovědělo, že jim v areálu nic nechybí, 5% respondentů odpovědělo, že jim u památky chybí sociální zařízení (nejbližší je na Novém hřbitově), 4% respondentů postrádají v blízkosti památky drobné občerstvení a 2% respondentů odpovědělo, že jim zde chybí prodejna suvenýrů a knih o památce. Ostatní odpovědi (20%) zahrnují odpovědi jako například: turistické informační centrum, větší parkoviště, lepší přístupové cesty, více laviček a prodejna vstupenek. Dva respondenti uvedli, že jim zde chybí pouze vegetace a stromy, které byli v rámci revitalizace vykáceny.

9. Chybí v areálu této památky něco, co by tam z hlediska cestovního ruchu nemělo chybět?

Graf 10: Co respondenti postrádají v areálu památky, Zdroj: vlastní zpracování

Následující tabulka (Tab. 11) přehledně ukazuje, co nejvíce respondenti postrádají v areálu památky na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou.

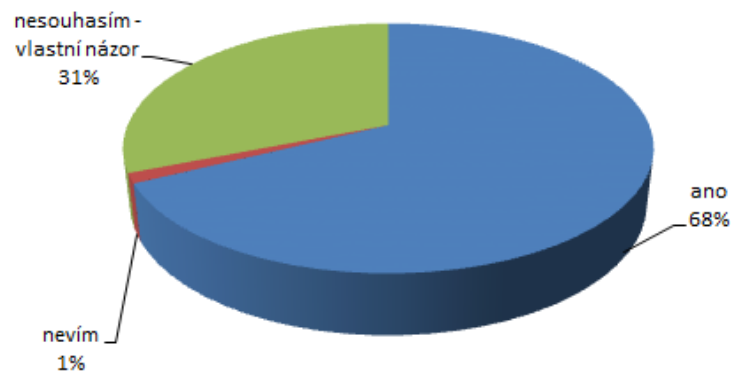
V areálu z hlediska CR chybí:	Počet respondentů:
Nevím	67
Nic zde nechybí	62
Nebyl/a jsem zde	26
WC, toalety, sociální zařízení	11
Občerstvení, restaurace, kavárna, bufet	10
Prodejna suvenýrů a knih	4
Dalekohled	2
Stromy, vegetace	2
Ostatní odpovědi	48

Tab. 11: Nejčastější odpovědi respondentů na otázku č. 9, vlastní zpracování

Poslední otázka byla zaměřena na postupné přemísťování hrobů z prostor kolem Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na přilehlý Nový hřbitov. S tímto přemísťováním souhlasilo 68% respondentů a 31% respondentů k této otázce mělo vlastní názor. Všechny tyto názory byly proti přemísťování hrobů. Mezi odpovědi, které respondenti uvedli, patřily výroky jako například, že toto přesouvání hrobů je velmi neetické a neuctivé, dále také odpovědi jako například, že s ostatky by se nemělo po pohřbení hýbat, že je to proti náboženství apod. 1% respondentů se k této otázce nevyjádřilo. (Viz graf 11).

10. Souhlasíte s přemísťováním hrobů z prostor kolem Poutního kostela na přilehlý Nový hřbitov?

Graf 11: Přemísťování hrobů, Zdroj: vlastní zpracování

7 Průběh a výsledky šetření

7.1 Sběr informací a průběh šetření

Autorka sbírala informace pro tuto práci v odborných publikacích týkající se tématu této práce, dále při rozhovoru s kastelánkou Bc. Lenkou Houbovou a při návštěvě NPÚ ÚOP v Telči.

Průběh šetření byl založen především na sběru fotografií, aby mohla autorka ve své práci porovnat změny, které se zde uskutečnily. Problémem v tomto šetření bylo tyto fotografie získat (hlavně fotografie okolo roku 1994, rok zápisu památky na Seznam UNESCO). Muzeum ve Žďáře nad Sázavou, místní Městský úřad ani archiv města, autorce žádné fotografie neposkytli. Autorka se tedy obrátila na doporučení kastelánky Bc. Lenky Houbové přímo na Národní památkový ústav. Návštěva NPÚ ÚOP v Telči autorce velmi pomohla, zaměstnanci místního archivu a knihovny velmi ochotně nabídli svou pomoc. Konkrétně Mgr. Miloslav Zášková autorce nabídl fotografie z archivu NPÚ ÚOP v Telči a Bc. Gabriela Kaščíková nechala autorku nahlédnout do monitorovacích zpráv NPÚ ÚOP v Telči za roky 2009 a 2010. Tyto materiály byly autorce pro účely této bakalářské práce poskytnuty zdarma.

Velký přínos při tvorbě této bakalářské práce byly fotografie, které autorce poskytla kastelánka kostela, Bc. Lenka Houbová. Mimo fotografie autorce poskytla mnoho cenných informací, včetně řízeného rozhovoru. Dobové fotografie autorce také poskytla bývalá průvodkyně kostela, paní Marie Dubová.

7.2 Zpracování výsledků šetření

Dotazníkové šetření, které je součástí této bakalářské práce bylo zpracováno online prostřednictvím webové stránky www.vyplnto.cz. Na této webové stránce se po ukončení dotazníkového šetření automaticky vytvořily tabulky s počty respondentů a grafické znázornění těchto dat pro jednotlivé otázky. Autorka ale na základě zjištěných dat vypracovala pro účely této práce vlastní grafické znázornění zjištěných výsledků. Důvodem byla vyšší přehlednost dat.

V příloze č. 4 na konci této práce lze nahlédnout do tabulek, které sloužily jako podklad pro vlastní grafické znázornění otázek dotazníkového šetření. Tyto tabulky zpracovala autorka podle výsledků dotazníkového šetření na webové stránce www.vyplnto.cz.

7.3 Shrnutí a diskuze výsledků

Celkové dopady turismu na poutní kostel sv. Jana Nepomuckého jsou převážně pozitivní. Sociokulturní dopady cestovního ruchu jsou velmi časté a to hlavně ze strany rezidentů města. Důvodem k těmto dopadům je bezpochyby vykácení stromů v areálu památky a také nutnost přemístění hrobů z nádvoří kostela na přilehlý Nový hřbitov. Tento postup se mnohým nezamlouvá. Dotazníkové šetření i přesto odhalilo, že většině dotazovaných přesouvání hrobů nevadí, a to z důvodu, že to památce prospěje. Hlavní důvod pro vykácení stromů a přesouvání hrobů je, že památka má být navržena do původního stavu, kdy vrch hory byl nezalesněný, a nádvoří bylo bez hrobů. Tímto se autorce potvrdila první hypotéza, která předpokládala, že se památka v průběhu dvaceti let změnila v mnoha ohledech. Fotografie dokumentující nastalé změny v areálu památky jsou k nahlédnutí v příloze č. 3 na konci této práce.

Díky otázce v dotazníkovém šetření autorka odhalila vyvrácení třetí hypotézy, že právě změny, které se udály v areálu této památky, se budou návštěvníkům i rezidentům líbit a podněcovat je k další návštěvě. Podle grafu č. 8 (kapitola 6.7) je ale zřejmé, že se tyto změny návštěvníkům a rezidentům nelíbí. Nelíbí se jim například pohled na odhalený vrch Zelené hory a s tím souvisí fakt, že jim chybí vegetace, která zde byla vykácena.

Ekonomické dopady jsou převážně kladné a to z důvodu, že cestovní ruch a návštěvníci samotní přináší památce příjmy ze vstupného. Zvyšující se nároky na cestovní ruch jsou také důvodem stále častějších dotazů návštěvníků této památky po vzniku některých služeb cestovního ruchu, jako jsou například: sociální zařízení, prodejna vstupenek a suvenýrů či drobného občerstvení v těsné blízkosti této památky (viz Tab. 11).

Environmentální dopady turismu v areálu památky na Zelené hoře zahrnují například: sešlap vegetace v prostorách nádvoří tzv. „Pole poutníků“ a s tím související zneuctění některých doposud nepřemístěných hrobů (vandalismus, hluk, znečištění, apod.), nebo také eroze, způsobená větrem a to díky vykácení stromů a vegetace a blízkosti památky.

Na památce převládají pozitivní dopady turismu. Dle grafu č. 9, kde lze vidět, že 51% respondentů, tedy 119 dotazovaných osob v areálu nezaznamenali žádné negativní dopady.

Druhá hypotéza se autorce potvrdila, protože změny, které se v areálu památky uskutečnily lze považovat za pozitivní z hlediska cestovního ruchu a to především

z důvodu splnění požadavků UNESCO o postupné navrácení památky do původního stavu.

Autorka se v této práci pokusila porovnat stav památky UNESCO – konkrétně Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře v průběhu uplynulých dvaceti let od zápisu (rok 1994) této památky na Seznam světového dědictví UNESCO.

8 Závěry a doporučení

Cestovní ruch má velký potenciál, ale je velmi důležité nastavit určitá pravidla a zásady pro jeho uskutečňování a poté dohlížet na jejich dodržování.

Památka s titulem „UNESCO“ má určitou výhodu oproti jiným památkám. Velmi důležité, ale je, aby památka tuto výhodu uměla plně využít. A to například v marketingu, konkrétně v propagaci památky.

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře by určitě potřeboval zlepšit propagaci. Za úspěšnou propagaci lze považovat například zářijové „*Oslavy 20. Výročí zapsání poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře do seznamu UNESCO*“, kterých se zúčastnilo mnoho návštěvníků, ale také místních obyvatel. Vysoká návštěvnost byla způsobena i tím, že kostel a další památkové objekty města byly po celou dobu oslav přístupné zdarma. V souvislosti s těmito oslavami se konala řada odborných přednášek. Toto bylo velmi přínosné, jelikož se návštěvníci i místní dozvěděli mnoho nových informací, které je mohou přivést zpět na prohlídku této památky.

Další velmi významnou událostí bylo srpnové navrácení památky do správy Římskokatolické církve v rámci církevní restituce.

Památka na Zelené hoře si i přes nastalé změny v areálu zachovává svou autenticitu. A to také podle Kašćákové (2009 a 2010): „*Lze konstatovat, že hodnoty, pro které byla památka zařazena do Seznamu v případě kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře trvají. Přínosem je i postupné řešení nejbližšího okolí poutního areálu, který postupně projde revitalizací a bude doplněn vhodnou zelení, která umožní zmírnit rušivý vzhled některých stavebních objektů v okolí a upravit kompoziční vztahy. Prováděné opravy dokázaly v některých případech posílit autenticitu památky, ty ostatní ji nijak nesnižily.*“

Pro město Žďár nad Sázavou jsou turisté velmi důležití, ale určitě by město mělo podporovat také své rezidenty. Vhodnou formou podpory by mohlo být například

zvýhodněné vstupné do památkových objektů na území města. Město by také mělo dbát na názory místních obyvatel.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči ve svých monitorovacích zprávách za roky 2009 a 2010 také zmiňují několik bodů, které doporučují pro péči o památku na nadcházející rok. Patří sem například: *dokončit přemístění zbývajících hrobů na Nový hřbitov, pokračování v revitalizaci okolí památky, apod.*

Autorka by jako své doporučení potvrdila požadavky mnoha respondentů v dotazníkovém šetření a to konkrétně potřebu vybudování návštěvnického centra v areálu památky, které by zahrnovalo základní služby cestovního ruchu (sociální zařízení, prodejnu vstupenek a suvenýrů, poskytování informací, apod.).

Česká republika je země plná kulturních a přírodních památek, ale je velmi důležité o tyto památky pečovat a restaurovat je. Právě díky vhodné péči o tyto české poklady budou tyto památky zachovány také pro naše budoucí generace.

9 Seznam použitých zdrojů

1. BÁRTA, Jiří. Podepsáno: kostel na Zelené hoře se vrací po jednašedesáti letech církvi. *IDNES.cz* [online]. 2014-08-27 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://jihlava.idnes.cz/stat-vrati-zelenou-horu-cirkvi-dmt-/jihlava-zpravy.aspx?c=A140827_192330_domaci_bse
2. BEČVÁŘOVÁ, B. Seznam světové dědictví UNESCO. *StudentSummit* [online]. 2013 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1355101754406BGR_UNESCO_IV.pdf
3. BRYON, J. *The Challenge of Measuring Tourist – Resident Impact*. Jansen-Verbeke, M. (ed.): Tourism studies in Bruges. WES research and Consulting, Bruges, s. 42 - 51
4. ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO, Dvanáct českých divů světa [online]. 2015 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/>
5. DEMČÁK, Marek. *Vyplňto.cz: Řešení pro Váš online průzkum* [online]. © 2008 - 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/>
6. FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty*. Praha: Nakladatelství P3K, s r. o., 2012. ISBN 978-80-87186-81-7. (CD-ROM – prezentace)
7. HOTEL MULE, *Cultural influences on social interaction* [online]. 2013 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.hotelmule.com/html/13/n-3113-16.html>
8. HOUBOVÁ, L. *E-mailová sdělení při elektronické konverzaci se Správou kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře*, 14. 7. 2014
9. HOUBOVÁ, L. *Ústní sdělení při osobním rozhovoru*, 16. 3. 2015
10. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE, *Specializované agentury: Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)*. [online]. 2005 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?i=118>
11. KAŠČÁKOVÁ, Bc. Gabriela. *Monitorovací zpráva za rok: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Žďár nad Sázavou*. NPÚ ÚOP v Telči, duben, 36 s.

12. KAŠČÁKOVÁ, Bc. Gabriela. *Zpráva o průběžném sledování památky zapsané na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO za rok 2010. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Žďár nad Sázavou*, NPÚ ÚOP v Telči, březen 2011, 24 s.
13. KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště Praha, 2009, 199 s. ISBN 978-80-87104-52-1.
14. MAPY. *Mapy.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: Žďár nad Sázavou
15. MĚSTO ŽĎÁR NAD SÁZAVOU, *Základní informace o městu Žďár nad Sázavou: Oficiální stránky města s památkou UNESCO* [online]. 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/mesto-zdar/zakladni-informace>
16. NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV – Územní odborné pracoviště v Telči. *Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře*. 2. vydání. Telč: Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště v Telči, 2009. ISBN 978-80-904240-1-2.
17. NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *Památky Vysočiny 2011: Nejstarší stavební dějiny poutního kostela*. Telč: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči, 2012. ISBN 978-80-9042440-6-7.
18. NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *UNESCO: Úmluva o světovém dědictví UNESCO* [online]. © 2003-15 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/#umluva>
19. PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.
20. ŠEDO, Kateřina a Zbyněk VINTR. *Žďárské kostely*. Fond města Žďár nad Sázavou. 2013. Neprodejné
21. ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ, *Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou*. Kulturní statek České republiky navrhovaný do Seznamu světového dědictví. Česká republika, 1993.
22. UNESCO, Logo UNESCO. *UNESCO* [online]. 2009 - 2014 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/>

23. VYSOČINA TOURISM, příspěvková organizace. *Památky UNESCO*.
Vysočina Tourism, příspěvková organizace, 2011, 11 s.
24. VYSOČINA TOURISM, *Památky UNESCO, Kraj Vysočina*. Vysočina
Tourism, 2011. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z:
[http://www.vysocinounakole.cz/prilohy/134_1145_VYSOCINA_UNESCO_FI
NAL_CZ.pdf](http://www.vysocinounakole.cz/prilohy/134_1145_VYSOCINA_UNESCO_FI
NAL_CZ.pdf)
25. ZELENÁ HORA, Pravidelné a poutní mše svaté. *Zelená hora: Poutní kostel sv.
Jana Nepomuckého na Zelené hoře* [online]. 2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné
z: [http://www.zelena-hora.cz/cz/sluzby-navstevnikm/pravidelne-a-poutni-mse-
svate](http://www.zelena-hora.cz/cz/sluzby-navstevnikm/pravidelne-a-poutni-mse-
svate)
26. ZELENKA, Josef a Jiří KYSELA. *Informační a komunikační technologie v
cestovním ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, 289 s. ISBN 978-80-
7435-242-3.
27. ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Cestovní ruch: Výkladový slovník*.
Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.
28. ŽĎÁRSKÝ PRŮVODCE, *Hrob sovětských vojáků se přesune na Nový hřbitov
příští rok* [online]. 2014 [cit. 2015-03-03]. Dostupné
z: [http://www.zdarskypruvodce.cz/hrob-sovetskych-vojaku-se-presune-na-
novy-hrbitov-pristi-rok/](http://www.zdarskypruvodce.cz/hrob-sovetskych-vojaku-se-presune-na-
novy-hrbitov-pristi-rok/)

10 Přílohy

Seznam obrázků

<i>Obr. 1: Tři pilíře cestovního ruchu. Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize</i>	7
<i>Obr. 2: Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu. Zdroj: Převzato z Bryon (2002: 42), citováno: Pásková (2014: 37)</i>	8
<i>Obr. 3: Turistická past. Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize</i>	8
<i>Obr. 4: Multiplikační efekt ubytovacího zařízení, Zdroj: Fialová (2012), prezentace na CD-ROM v knize</i>	9
<i>Obr. 5: Cultural influences on social interaction., Zdroj: HotelMule.com [cit. 2015-01-23]</i>	15
<i>Obr. 6: Znak Organizace UNESCO, Zdroj: Oficiální stránky UNESCO: www.unesco.org, [cit. 2015-01-24]</i>	18
<i>Obr. 7: Mapa hmotných památek UNESCO v ČR. Zdroj: www.unesco-czech.cz [cit. 2015-01-24]</i>	24
<i>Obr. 8: Logo sdružení Českého dědictví UNESCO, Zdroj: www.unesco-czech.cz, [cit. 2015-01-24]</i>	24
<i>Obr. 9: Informační tabule s Naučnou stezkou kolem Zelené hory, Foto: Markéta Bočková, červen 2014</i>	26
<i>Obr. 10: Letecký snímek kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Foto: Jan Vondra, 1996</i>	27
<i>Obr. 11: Hrob Matěje Josefa Sychry na pravé straně vstupní brány, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	29
<i>Obr. 12: Detail Hlavního oltáře, Foto: Markéta Bočková, září 2014</i>	30
<i>Obr. 13: Hlavní oltář kostela sv. Jana Nepomuckého, Foto: Markéta Bočková, září 2014</i>	30
<i>Obr. 14: Ukázka dochované dlažby kostele, Foto: Markéta Bočková, září 2014</i>	30
<i>Obr. 15: Ukázka dochované dlažby kostele, Foto: Markéta Bočková, září 2014</i>	30
<i>Obr. 16: Trojúhelník památek UNESCO na Vysočině, Foto: Vysočina Tourism, 2011</i>	31
<i>Obr. 17: Stávající parkoviště (žlutá barva), Zdroj: Mapy.cz; [cit. 2015-03-15]</i>	32
<i>Obr. 18: Mapa blízkého okolí Žďáru nad Sázavou, autor: Markéta Bočková, vlastní zpracování; 2015</i> 57	
<i>Obr. 19: Zelená hora v zimě roku 2006, autor neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH</i>	58
<i>Obr. 20: Zelená hora, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	58
<i>Obr. 21: Pohled na Zelenou horu z Nového hřbitova, r. neznámý, autor neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH</i>	58
<i>Obr. 22: Pohled na Zelenou horu z Nového hřbitova, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	58
<i>Obr. 23: Pohled na bránu ambitu, Foto: Archiv NPÚ ÚOP v Telči, 2008</i>	60
<i>Obr. 24: Pohled na bránu ambitu v současnosti, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	60
<i>Obr. 25: Pohled na ambit od schodiště, Foto: Archiv NPÚ ÚOP v Telči, rok neznámý</i>	60
<i>Obr. 26: Pohled na ambit od schodiště v současnosti, Foto: Markéta Bočková, červen 2014</i>	60
<i>Obr. 27: Pole poutníků, Foto: Martin Hurin, 1999</i>	60
<i>Obr. 28: Pole poutníků v současnosti, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	60
<i>Obr. 29: Letecký pohled na kostel, Foto: Martin Hurin, 1999</i>	61
<i>Obr. 30: Letecký pohled na kostel, Foto: pořad Národní klenoty, Česká televize, 2012</i>	61
<i>Obr. 31: Pohled z Nového hřbitova, Foto: autor a rok neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH</i> .	61
<i>Obr. 32: Pohled z Nového hřbitova, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014</i>	61
<i>Obr. 33: Vykácené tůje u ruského památníku, Foto: Správa kostela na Zelené hoře, listopad 2014</i>	61

Seznam grafů

<i>Graf 1: Shrnutí dopadů turismu, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	34
<i>Graf 2: Pohlaví respondenta, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	37
<i>Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	37
<i>Graf 4: Sociální postavení respondentů. Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	38
<i>Graf 5: Bydliště respondentů, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	38
<i>Graf 6: Návštěva Zelené hory respondenty, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	39
<i>Graf 7: Změny v areálu památky, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	39
<i>Graf 8: Vliv změn na respondenty, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	40
<i>Graf 9: Negativní dopady v areálu kostela, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	40
<i>Graf 10: Co respondenti postrádají v areálu památky, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	41
<i>Graf 11: Přemísťování hrobů, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	42

Seznam tabulek

<i>Tab. 1: Pozitivní ekonomické dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování.....</i>	<i>10</i>
<i>Tab. 2: Negativní ekonomické dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>10</i>
<i>Tab. 3: Pozitivní environmentální dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>13</i>
<i>Tab. 4: Negativní environmentální dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>13</i>
<i>Tab. 5: Pozitivní socio-kulturní dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>17</i>
<i>Tab. 6: Negativní socio-kulturní dopady CR, Zdroj: vlastní zpracování.....</i>	<i>17</i>
<i>Tab. 7: Ekonomické dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>32</i>
<i>Tab. 8: Environmentální dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování.....</i>	<i>33</i>
<i>Tab. 9: Sociokulturní dopady cestovního ruchu, Zdroj: vlastní zpracování .....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. 10: Návštěvnost Zelené hory v letech 2002 – 2013, Zdroj: Bc. Lenka Houbová, červenec 2014....</i>	<i>34</i>
<i>Tab. 11: Nejčastější odpovědi respondentů na otázku č. 9, vlastní zpracování.....</i>	<i>41</i>

Příloha č. 1: Rozhovor s Bc. Lenkou Houbovou, kastelánkou poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

Řízený rozhovor s kastelánkou Bc. Lenkou Houbovou probíhal dne 16. března 2015 v prostorách Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře.

Jak dlouho jste kastelánkou na Zelené hoře? „*Od listopadu 2013.*“

Co konkrétně tato práce obnáší? „*Kontrola stavu objektu, organizace návštěvnického provozu, vedení provozní dokumentace, výběr průvodců, školení průvodců, administrativní činnost spojená se zaměstnanci, provázení návštěvníků, příprava podkladů pro získávání grantů a dotací, zajištění kulturního programu, ...*“

Kdybyste měla popsat návštěvnost Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (porovnání s minulými lety, porovnání před zápisem na Seznam UNESCO a po zápisu)? „*Bohužel nejsem schopna popsat, protože není známa návštěvnost památky před zápisem na seznam UNESCO. Nicméně v posledních letech, kdy máme údaje o návštěvnosti k dispozici, se návštěvnost až na výjimku v roce 2013, kdy byl pokles v návštěvnosti na všech kulturních památkách v ČR, zvyšuje. V loňském roce jsme dosáhli největší návštěvnosti za poslední roky, (roky, co je k dispozici roční počet návštěvníků).*“

Myslíte si, že titul UNESCO znamená pro cestovní ruch zvýšení počtu turistů/návštěvníků/výletníků? „*Ano, zcela jistě. Jezdí k nám velké procento návštěvníků, kteří vyloženě navštěvují památky UNESCO. Přijedou, prohlédnou, vyfotografují a odjedou za další památkou. S návštěvou Zelené hory často spojují ještě Telč, Třebíč a Litomyšl. Být památkou zapsanou na seznamu UNESCO, dává památce jistou nadřazenost.*“

Co je třeba učinit, aby se tato památka na Seznamu UNESCO udržela (musí splňovat nějaká pravidla, musí být vydány výroční zprávy, apod.)? „*Památka je pod nejvyšší památkovou ochranou. Jedná se o památku UNESCO, národní kulturní památku. Každý rok musí být zpracována „Roční monitorovací zpráva“, která je předkládána a souvisí s udržením se na seznamu památek UNESCO.*“

Jaké významné akce se v areálu této památky v průběhu roku konají? „*1/ Každý měsíc 16. dne se koná Nikodémova noc – tichá večerní adorace (v zimě 19-21 hodin,*

v létě 20-22 hodin) 2/ o víkendu nejbliže 16. květnu se každoročně koná Svatojánská pouť – Pout' ke sv. Janu Nepomuckému. Více info k letošní pouti na našich webových stránkách www.zelena-hora.cz.“

Objevuje se na této památce vandalismus?

„Ne, naštěstí s vandalismem jsme se ještě nesetkali a doufáme, že to tak bude i nadále.“

Jaké vnímáte dopady turismu na Zelené hoře (ekonomické, environmentální, sociokulturní)? „Vzhledem k tomu, že se poutní kostel na Zelené hoře nachází mimo centrum, na poměrně odlehleém místě, tak místním nepůsobí žádné problémy. Ekonomické jsou pro Zelenou horu a město a ostatní podnikatelské subjekty přínosem, z důvodu přílivu finančních prostředků. Jediné, co vnímáme negativně, jsou povětrnostní podmínky, které na památku na odlesněném kopci velmi působí a musí docházet k neustále obnově omítek.“

Změnil se areál památky od roku zápisu na Seznam UNESCO (1994)? A jak tyto změny vnímáte? „Samozřejmě se areál stále opravuje, i když opravy nejsou mnohdy na první pohled vidět, od zápisu na Seznam UNESCO se stále něco děje. S výjimkou posledních pár let, kdy se řešily majetkové vztahy – vrácení památky v rámci tzv. církevních restitucí – to vzhledem k tomu, že se nevědělo, jak celá situace dopadne, tak logicky ani jedna (NPÚ) ani druhá (Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou – II) nechtěli v tomto období financovat rozsáhlejší opravy. Po zápisu památky na seznam UNESCO také dochází k neustálému vymísťování hrobů z prostoru mezi kostelem a ambitem.“

Z jakého důvodu jsou odstraňovány hroby z nádvoří kostela? A do kdy tak musí být učiněno? Jsou majitelé hrobů nějak finančně podporováni v přemístění jejich hrobů? „Od roku 1996 se na hřbitově u kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře nepohřbívá a dochází k postupnému rušení a přemísťování hrobů. Poté by měl být terén postupně snížen na původní výšku a prostor mezi kostelem a ambitem bude opět sloužit jako pole poutníků, podle plánů architekta. Na základě usnesení z 6. zasedání Městského zastupitelstva Města Žďár nad Sázavou, konaného dne 22. 6. 1996, byl vyhlášen zákaz pohřbívání ke dni kolaudace nového hřbitova na Zelené hoře, tj. 14. 3. 1996 a v roce 2016 bude podána žádost o zrušení hřbitova. Na náhrobcích jsou

mnohdy ještě uvedeny roky úmrtí po roce 1996, zde se ale jedná o způsob pohřbívání – uložení do urny, nikoliv do země. Hroby, které byly odstraňovány „v první“ vlně – to byly ve třech řadách v těsné blízkosti ambitu, tak u nich jejich majitelé dostávali příspěvek až ve výši 3.000Kč“

V areálu chybí některé služby potřebné pro cestovní ruch (v rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že návštěvníkům nejvíce chybí toalety, občerstvení, prodejna suvenýrů, turistické informační centrum, větší parkoviště atd.). Je v plánu výstavba některých z nich? „V plánu je samozřejmě všechno, co uvádíte. A jsme si všichni tohoto problému vědomi. Nicméně v současné době se odhaduje výstavba nového návštěvnického centra s parkovištěm a občerstvením na dobu za pět let. Je například nyní požádáno o změnu územního plánu – a to je teprve začátek celého procesu. Již v minulosti byly ze strany kraje, města či památkářů zamítnuty návrhy na vybudování návštěvnického centra v blízkosti poutního místa. Co se týká prodeje suvenýrů, tak některé budeme prodávat od letošní sezóny v pokladně, v kostele.“

Příloha č. 2: Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření s rezidenty města Žďáru nad Sázavou a blízkého okolí, ale také s návštěvníky

Vlastní dotazníkové šetření probíhá v době od 5. ledna do 4. února 2015. Toto dotazníkové šetření probíhá pouze v internetové podobě, vzhledem k uzavřené turistické sezóně v areálu Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého. Dotazník je zprostředkován webovými stránkami www.vyplnto.cz. Součástí dotazníku jsou fotografie (Obr. 18 – 22).

Úvod dotazníku

Dobrý den,

prosím o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci. Průměrný čas vyplňování tohoto dotazníku je přibližně 5-10 minut. Dotazník je zaměřen na obyvatele města Žďár nad Sázavou, dále na obyvatele blízkého okolí Žďáru nad Sázavou a v neposlední řadě na samotné návštěvníky této památky.

Smyslem tohoto dotazníku je zjistit povědomí o změnách, které se udály v areálu Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou a jejich vliv na obyvatele města Žďár nad Sázavou, blízkého okolí a na návštěvníky této památky.

Vyhodnocení tohoto dotazníku bude součástí mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za Váš čas.

Jednotlivé otázky

1. Jsem:

- Žena
- Muž

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vysokoškolské

3. Jaké je Vaše současné sociální postavení?

- Student/ka
- Zaměstnaný/á
- Nezaměstnaný/á

- Podnikatel/ka
- Senior/ka

4. Žijete ve Žďáru nad Sázavou, nebo jste odjinud?

Obr. 18: Mapa blízkého okolí Žďáru nad Sázavou, autor: Markéta Bočková, vlastní zpracování; 2015

- Ano
  - Ne
  - Žiji v blízkém okolí (žiji v oblasti vyznačené na mapě níže, napište prosím, kde konkrétně):
-

5. Navštívil/a jste Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou?

- Ano
- Ne
- Nevím, nepamatuji si

6. Zaznamenal/a jste změny, které se v areálu této památky udály v průběhu posledních 20 let (1994 – 2014)?

- Ano
- Ne, nejsem si vědom/a změn

7. Líbí se Vám tyto změny? (vykácení stromů v okolí památky, přemísťování hrobů na Nový hřbitov, atd.) – viz fotografie.

Obr. 19: Zelená hora v zimě roku 2006, autor neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH

Obr. 20: Zelená hora, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

Obr. 21: Pohled na Zelenou horu z Nového hřbitova, r. neznámý, autor neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH

Obr. 22: Pohled na Zelenou horu z Nového hřbitova, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

8. Setkali jste se s nějakými negativními dopady díky vyšší návštěvnosti této památky (vandalismus, turistická iritace*, naplnění kapacity prohlídkové trasy, atd.)?

*turistická iritace – míra nevráživosti obyvatel ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě obecně, citováno: ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-8802 (str. 579)

- Ne
- Nevím
- Ano,
jaké: _____

9. Chybí v areálu této památky něco, co by tam z hlediska cestovního ruchu nemělo chybět?

---

10. Souhlasíte s přemístováním hrobů z prostor kolem Poutního kostela na přilehlý Nový hřbitov? *

*hroby musí být přemístěny z důvodu navrácení stavby do původní podoby Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého (mnoho hrobů je již přemístěno právě na přilehlý Nový hřbitov)

- Ano
  - Nevím
  - Ne, zdůvodněte:
-

Příloha č. 3: Fotodokumentace uskutečněných změn v areálu

(Obr. 23 – 33)

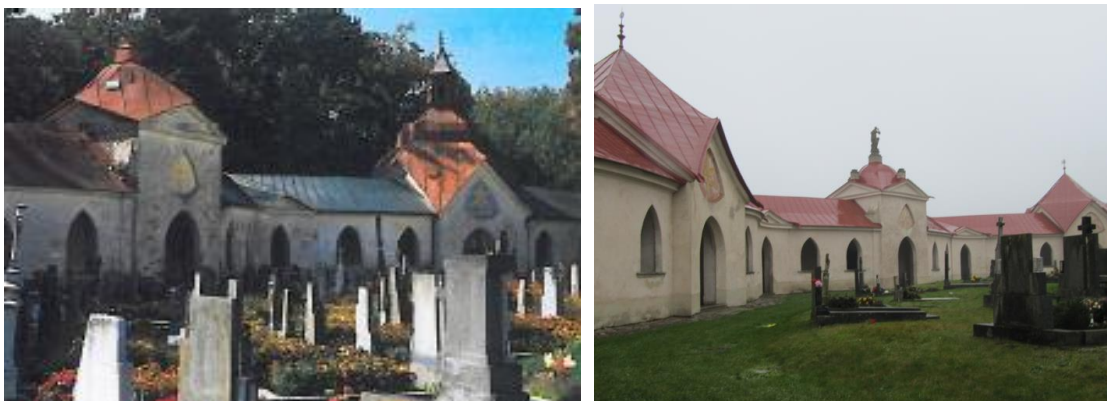
Obr. 23: Pohled na bránu ambitu, Foto: Archiv NPÚ ÚOP v Telči, 2008

Obr. 24: Pohled na bránu ambitu v současnosti, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

Obr. 25: Pohled na ambit od schodiště, Foto: Archiv NPÚ ÚOP v Telči, rok neznámý

Obr. 26: Pohled na ambit od schodiště v současnosti, Foto: Markéta Bočková, červen 2014

Obr. 27: Pole poutníků, Foto: Martin Hurin, 1999

Obr. 28: Pole poutníků v současnosti, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

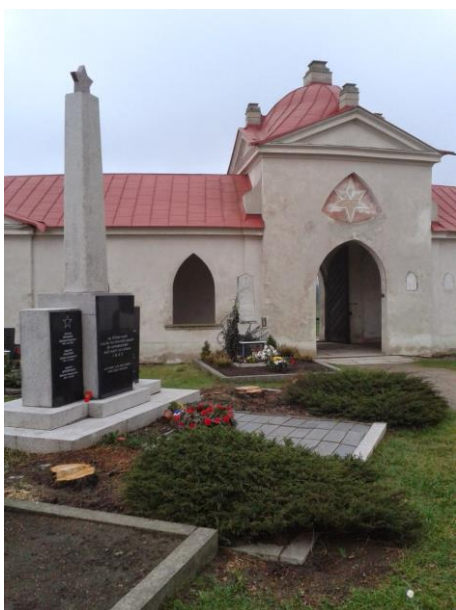
Obr. 29: Letecký pohled na kostel, Foto: Martin Hurin, 1999

Obr. 30: Letecký pohled na kostel, Foto: pořad Národní klenoty, Česká televize, 2012

Obr. 31: Pohled z Nového hřbitova, Foto: autor a rok neznámý, Zdroj: Archiv Správy kostela na ZH

Obr. 32: Pohled z Nového hřbitova, Foto: Markéta Bočková, prosinec 2014

Obr. 33: Vykácené túje u ruského památníku, Foto: Správa kostela na Zelené hoře, listopad 2014

Příloha č. 4: Tabulky s výsledky dotazníkového šetření

Níže uvedené tabulky sloužily autorce jako podklad pro vytvoření grafického znázornění zjištěných výsledků dotazníkového šetření.

Otázka č. 1: Jsem:

Odpověď	Počet respondentů
žena	155
muž	77

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď	Počet respondentů
střední s maturitou	153
vysokoškolské	62
střední bez maturity	10
základní	7

Otázka č. 3: Jaké je Vaše současné sociální postavení?

Odpověď	Počet respondentů
student/ka	159
zaměstnaný/á	62
podnikatel/ka	9
nezaměstnaný/á	2

Otázka č. 4: Žijete ve Žďáře nad Sázavou, nebo jste odjinud?

Odpověď	Počet respondentů
ne, nežiji	151
ano, žiji	34
Ždírec nad Doubravou	16
Bystřice nad Pernštejnem	3
ostatní odpovědi	28

Otázka č. 5: Navštívil/a jste Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou?

Odpověď	Počet respondentů
ano	116
ne	108
nevím, nepamatuji si	8

Otázka č. 6:Zaznamenal/a jste změny, které se v areálu této památky udály v průběhu posledních 20 let (1994 – 2014)?

Odpověď	Počet respondentů
ne, nejsem si vědom/a změn	145
ano	87

Otázka č. 7:Libí se Vám tyto změny? (vykácení stromů v okolí památky, přemístování hrobů na Nový hřbitov, atd.) – viz.fotografie.

Odpověď	Počet respondentů
ne, nelíbí	130
ano, líbí	90
ostatní odpovědi	12

Otázka č. 8:Setkali jste se s negativními dopady díky vyšší návštěvnosti této památky (vandalismus, turistická iritace*, naplnění kapacity prohlídkové trasy, atd.)?

*turistická iritace – míra nevraživosti obyvatel ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě obecně, citováno: ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-8802 (str. 579)

Odpověď	Počet respondentů
ne	119
nevím	83
vandalismus	10
naplnění prohlídkové kapacity	15
turistická iritace	5

Otázka č. 9:Chybí v areálu této památky něco, co by tam z hlediska cestovního ruchu nemělo chybět?

Odpověď	Počet respondentů
nevím	67
nic nechybí	62
WC	11
nebyl/a jsem tam	26
prodej suvenýrů	4
dalekohled	2
stromy	2
občerstvení	10
ostatní odpovědi	48

Otázka č. 10: Souhlasíte s přemísťováním hrobů z prostor kolem Poutního kostela na přilehlý Nový hřbitov? *

*hroby musí být přemístěny z důvodu navrácení stavby do původní podoby Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého (mnoho hrobů je již přemístěno právě na přilehlý Nový hřbitov)

Odpověď	Počet respondentů
ano	157
nevím	3
Nesouhlasím – vlastní názor	72

Příloha č. 5: Seznam použitých zkratk

Seznam níže uvádí zkratky použité v této bakalářské práci.

- 1) CR – cestovní ruch
- 2) FF UK Praha – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
- 3) CHKO – chráněná krajinná oblast
- 4) NP – národní park
- 5) NPÚ – Národní památkový ústav
- 6) NPÚ ÚOP v Brně – Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně
- 7) NPÚ ÚOP v Telči – Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči
- 8) NPÚ ÚPS v Českých Budějovicích – Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích
- 9) UNESCO – *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
- 10) ZH – Zelená hora

Příloha č. 6: Zadání bakalářské práce

9.10.2014

Tisk zadání závěrečných prací

FIM UHK

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Fakulta informatiky a managementu

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta:

Markéta Bočková

Obor studia:

Management cestovního ruchu

Jméno a příjmení vedoucího práce:

Jaroslav Kacetl

Název práce:

Dopad turismu na vybranou památku zapsanou na Seznamu dědictví lidstva UNESCO

Název práce v AJ:

The impact of tourism on the selected monument registered on the list of UNESCO World Heritage Sites

Podtitul práce:

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou

Podtitul práce v AJ:

Pilgrimage Church of St. John Nepomuk at Zelená hora in Žďár nad Sázavou

Cíl práce: Cílem této práce je zjistit rozsah a vliv změn, které nastaly v areálu této památky během dvaceti let od jejího zápisu na Seznam světového dědictví lidstva UNESCO.

Osnova práce:

Anotace

1. Teoretická východiska

- 1.1 Vymezení pojmu cestovní ruch
- 1.2 Dopady turismu
- 1.3 UNESCO

2. Praktická část

- 2.1 Popis Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- 2.2 Sběr informací a průběh šetření
- 2.3 Zpracování výsledků šetření
- 2.4 Shrnutí a diskuse výsledků

Závěry a doporučení

Projednáno dne: 13.10.2014

Podpis studenta

Bočková

Podpis vedoucího práce

J.Kacetl